

మేక సత్యనారాయణ శాస్త్రి (బాంబు)

4వ వర్ణం

ప్రత్యామ్నాయ ప్రజా తాత్వికుడు ఇవాన్ ఇల్లిచ్
శతజయంతి సందర్భంగా...

రేపటి కోసం ..

పది ప్రసంగ వ్యాసాలు

గౌరవ్

ప్రచురణ : బాంబు స్మారక సమితి, పితాపురం

ప్రత్యామ్నాయ ప్రజా తాత్వికుడు ఇవాన్ ఇల్లిచ్

శతజయంతి సందర్భంగా...

రేపటి కోసం ..

పది ప్రసంగ వ్యాసాలు

గౌరవ్

ప్రచురణ :

బాంబు స్క్వారక సమితి, పిఠాపురం

28-02-2026

బాంబు 4వ వర్ధంతి

మూల్యం

అమూల్యం

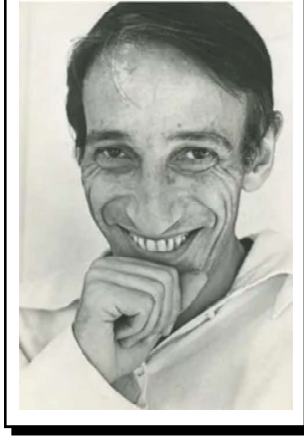
కాపీలెప్ట్

సర్వహక్కులు సమాజానికి

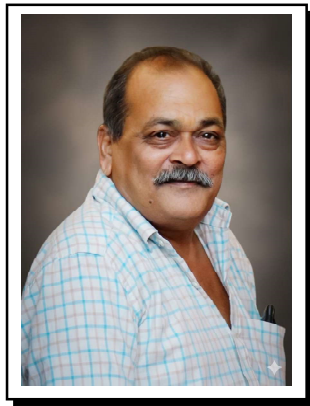
వివరాలకు

gouravmeka@gmail.com

అంకితం

నా ఆలోచనల్ని ఎంతగానో ప్రభావితం చేసిన తాత్వికుడు, ప్రపంచ వ్యాప్తంగా ప్రత్యామ్నాయ భావోద్వేగ ప్రపంచంలో తనదైన దృక్పథంతో ప్రకంపనలు సృష్టించిన స్వతంత్ర శీలి, అన్నిటి కంటే ముఖ్యంగా ఆధిపత్య విద్యా వ్యవస్థ ముసుగు తీసి సన్మూలంగ్ విధానాన్ని ఉతికి ఆరేసిన వేదావి, పారిశ్రామిక రణ ప్రమాదాన్ని పరాయాకరణ విధానాన్ని గురించి మానవాళిని హెచ్చరించిన కైస్తవ బోధకుడు సెప్టెంబర్ 4, 1926 న వందేళ్ల క్రితం ఆస్త్రియా లోని వియన్నా లో పుట్టి , డిసెంబర్ 2, 2002 న జర్మనీ లో మరణించిన ' ఇవాన్ డోమినిక్ ఇబ్జిచ్ ' కి శతజయంతి స్మృతిలో....

మేకా సత్యనారాయణ శాస్త్రి (బాంబు) స్మృతిలో ఇవ్వబడిన పుస్తకాల ప్రచురించిన పుస్తకాలు :

1. ఒకే వ్యక్తి - అనేక జీవితాలు: రాహుల్ సాంకృత్యాయన్ (వ్యాస సంకలనం)
2. పర్యావరణ పరిరక్షణ : శాంతికి, సంతోషానికి, సం తృప్తికి మార్గం. (సుందర్లాల్ బహుగుణ జపాన్ ప్రసంగం)
3. మన కర్తవ్య మార్గం : మానవీయ, రాజకీయ, సామాజిక, ఆర్థిక జీవన పాశ్వాలు - (గదర్ బాబా సోహన్ సింగ్ భాక్సా విశిష్ట రచన)
4. సైన్స్ అంటే ఏమిటి ? పిల్లల కోసం విజ్ఞాన శాస్త్రం కథ- వినోద్ రైనా, డి.పి. సింగ్.
5. పిరాపురం మహారాజా శ్రీ ఆర్.వి.కె. ఎమ్. సూర్యారావు బహదూర్ - ఐ.వి. చలపతిరావు
6. మహాత్మాగాంధీ : డా. సచ్చిదానంద సిన్హా
7. ప్రజాపక్ష మేధావి - ప్రత్యామ్నాయ చరిత్రకారుడు డి. డి. కౌశాంబి : అరవింద్ గుప్తా
8. కాకినాడలో ఒక సాంఘిక సంస్కరణ : యలమంచిలి వెంకటప్పయ్య (పునర్ముద్రణ)
9. నాకో భార్య కావాలి : జడీ బ్రాడీ (50 ఏళ్ల నాటి సంచలన రచన అనువాదం)
10. ప్రజల కోసం పాత్రికేయం: ప్రమాణాలు- ప్రభావాలు (వ్యాస సంకలనం)
11. ఏకవ్యక్తి సైన్యం - మేకా సత్యనారాయణ శాస్త్రి (బాంబు)
12. పిరాపురానికి వెలుగురేఖలు: ముగ్గురు మహనీయుల శతజయంత్యుత్సవ పరిచయం.
13. ఇరువురు ఏక వ్యక్తి సైన్యాలు (విశిష్ట భావోద్వేగ దంపతుల పరిచయం)
14. వాక్కులు - వాక్యాలు (పది ప్రసంగ వ్యాసాలు)
15. శతస్సుమాలు (శతాధిక పుస్తకాల పరిచయాలు.)
16. మానవతా మూర్తులు (కొద్దిమంది స్ఫూర్తి ప్రదాతల పరిచయం)

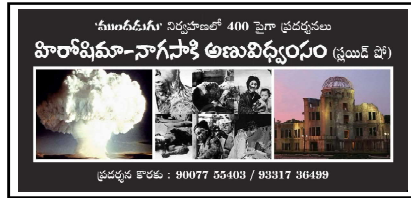
ఇందులో...

1. రేపటి కోసం ఈనాటి ముందడుగు.
2. ప్రత్యామ్నాయ ప్రజాపక్ష చరిత్ర
3. మానవత కోసం ఓ నూతన సంస్కృతి
4. తెలుగుజాతి వెలుగుజాడ గురజాడ
5. ఓ అవిశ్రాంత కృషీవలుడు డా. గురుకుల మిత్ర
6. ఆద్యంతం అద్వితీయం ఆయన జీవితం
7. ఆయనో అలుపెరుగని చైతన్యం
8. జీవితాన్ని శాసించిన అక్షర యోధుడు
9. సహృదయమే సమాజ సారం కావాలి.
10. మూర్తిభవించిన చైతన్యస్ఫూర్తి - అభివృద్ధి

విలక్షణ సైన్సు ప్రచారోద్యమ సంస్థ పరిచయం

రేపటి కోసం ఈనాటి 'ముందడుగు.'
(విద్యా విజ్ఞాన సాహిత్య సాంస్కృతిక వేదిక)

నాగరిక ప్రపంచం మరువని అత్యంత భయానక సంఘటన హిరోషిమా, నాగసాకి నగరాల పై 1945, ఆగస్టులో జరిగిన అణు బాంబు దాడి.మానవాళి చరిత్రలో అదో మాయని మచ్చ. లక్షలాది అమాయకులని, స్త్రీలని, పిల్లలని, వృద్ధులను సామూహికంగా హత్య చేసిన మానవహననం. మనిషి ఆలోచనలు ఎంత అమానుషంగా మారగలవో తెలిపే ఘోరమైన ఉదంతం. మళ్ళీ ఈ భూమి మీద ఉన్న ఏ దేశానికి అలా జరగకూడదు. మరెప్పుడూ మరో అణుబాంబు మనిషి మీద పడకూడదు. యుద్ధం అంటేనే విధ్వంసం. అందులో న్యాయా న్యాయాల ప్రసక్తి ఉండదు. ధర్మాధర్మాలకి స్థానం లేదు. అలాంటి దుర్ఘటనకి వ్యతిరేకంగా బెంగాల్ లోని “ముందడుగు “ అనే ప్రవాసాంధ్ర సాహిత్య, సామాజిక, సాంస్కృతిక సంస్థ ప్రతి సంవత్సరం ఉభయ తెలుగు రాష్ట్రాల్లో ఉవ్వెత్తన ప్రచారోద్యమం చేస్తోంది. అనేక స్కూళ్లు,

కాలేజీలలో పిల్లలు, యువత కోసం పైక్ షోలు, అవగాహన ప్రదర్శనలు నిర్వహిస్తోంది. మూడు దశాబ్దాలుగా బెంగాల్ లోని టీటాఫూర్ కేంద్రంగా 'సాహితీ మిత్రులు ' సారధ్యంలో నడుస్తున్న “ ముందడుగు” సంస్థ అదేపేరుతో పత్రిక కూడా నడుపుతోంది. కొద్దిమంది అభ్యుదయ యువకులు 1990లో రాతపత్రికగా ‘ ముందడుగు “ స్థాపించారు. నాటి

నుండి విజ్ఞాన ప్రదర్శనలు, మెడికల్ క్యాంపులు, సాహిత్య గోష్ఠులు, ఆధునిక నాటకాలు, పిల్లల ఆటపాటలు ఇలా అనేకం నిర్వహిస్తోంది. అందులో భాగంగానే అణ్వాస్త్రాలకి వ్యతిరేకంగా సంస్థ తలపెట్టిన వినూత్న ప్రయత్నం ఇది. సైన్సు అనేది పుస్తకాల్లోనూ ప్రయోగశాలల్లోనూ మాత్రమే ఉండదని శాస్త్రజ్ఞులకు, మేధావులకు మాత్రమే పరిమితం కాదని, సైన్సు యొక్క మౌలిక లక్ష్యం సాంఘిక సంక్షేమం అని సంస్థ భావన. అందుకు అనుగుణంగా విజ్ఞాన ఫలాలు సగటు మనిషిని సర్వోన్నతంగా మలచాలనేదే ముందడుగు ఆవేదన. అందుకే తెలుగు రాష్ట్రాల్లో విద్యార్థుల కోసం ప్రత్యేకంగా డిజైన్ చేసిన విశిష్టమైన కార్యక్రమం అణు విద్యంసం గురించిన ఈ అవగాహన ప్రదర్శనలు. ఇంకా ప్రత్యామ్నాయ సినిమాల కోసం చర్చలు.

దాదాపు ఎనిమిది సంవత్సరాలుగా ‘మార్పు కోసం మంచి సినిమా’ అనే పేరుతో ప్రజలకు మంచి సినిమా ను చేరువ చేస్తోంది ఈ సంస్థ. అణ్వాస్త్ర వ్యతిరేక సైడ్ షోలతో పాటుగా మానవీయ విలువలు కలిగిన సినిమాల్ని కూడా ప్రదర్శిస్తోంది. రామచంద్రా పురం, విజయనగరం, కర్నూలు, కాకినాడ, అమలాపురం, తెనాలి, ఖమ్మం, హైదరాబాద్ తదితర చోట్ల వందలాది మందితో సమాంతర సినిమాని చర్చకు పెడుతోంది. మరుగుపడిన ఫిలిం సొసైటీ సంస్కృతిని పునరుద్ధరించేందుకు పరిమితుల్లో కృషి చేస్తోంది. సినిమా కేవల వినోద సాధనం కాదనీ వ్యాపారాత్మక చిత్రాలకి విరుద్ధంగా ప్రజోపయోగ ప్రయోగాత్మక ప్రపంచ చిత్రాల్ని ఆకర్షణీయంగా జనానికి అందిస్తోంది. అలా ఇప్పటి వరకూ సుమారు 400 పై చిలుకు సైడ్ షోలు, పదుల సంఖ్యలో ప్రత్యామ్నాయ సినిమా ప్రదర్శనలు ముందడుగు చేసింది. ఇందుకోసం కోల్కతా పీపుల్స్ ఫిలిం కలెక్టివ్, సమాంతర సినిమా వేదిక, జన విజ్ఞాన వేదిక, ప్రజాసాహితీ, మాతృక వంటి వివిధ సంస్థలతో సంయుక్తంగా ముందడుగు పనిచేస్తోంది.

అందులో భాగంగానే ప్రతీ ఏడాది ఆగస్టు మొదటి వారంలో కలకత్తా నుండి ‘ముందడుగు’ బృందం ఆసక్తిగా బయలు దేరుతుంది. అటు ఉత్తరాంధ్ర నుంచి ప్రారంభించి గోదావరి జిల్లాలను పలకరిస్తుంది. కృష్ణా మీదుగా ప్రకాశం, సీమల కు చేరి ఎన్నెన్నో మంచి సినిమా కబుర్లు చెబుతుంది. తర్వాత ఖమ్మం నుండి హైదరాబాద్ వరకూ రకరకాల స్కాళ్లకు, కళాశాలలకు చెక్కర్లు కొడుతుంది. ఎన్నడూ చూడని కొత్త సినిమాలు చూపిస్తుంది. అణుశక్తి మానవాళి ఉనికికి ఎంత ముఖ్యో వివరిస్తుంది. అనేక దేశాల్లో అణు విద్యంసం సృష్టించిన విలయాన్ని కళ్లకు కడుతుంది. ఎంతటి వైజ్ఞానిక ఆవిష్కరణ అయినా మనిషిని మరింత మానవీకరించాలే గానీ యంత్రంగా మార్చ కూడదని నిరదీస్తుంది. యుద్ధాలు లేని భవిష్యత్తును నిర్మించడమే రాబోయే తరాల భాద్యత అని పిలుపిస్తుంది. హింస లేని ప్రపంచాన్ని అందరం

కలిసి సమష్టిగా నిర్మిద్దామని ఆహ్వానిస్తుంది. వెళ్ళిన ప్రతీ చోటా వందలాది మంది విద్యార్థులతో మమేకం అవుతుంది. మళ్ళీ మరొక రాకకై ఎదురు చూస్తూన్న పిల్లలకు భారంగా వీడ్కోలు చెబుతుంది.

దృశ్య మాధ్యమం అత్యంత శక్తివంతమైన వాహకం. డిజిటల్ యుగంలో పోటీ ప్రపంచపు చదువుల్లో మునిగిపోయిన ఈ తరానికి చరిత్ర తెలీదు. అందుకే, హిరోషిమా, నాగసాకిలకి సంబంధించిన అనేక విశేషాల్ని ఓపికగా సేకరించి, అన్ని తరగతుల పిల్లలకే కాకుండా యువతకు, పెద్దలకు కూడా విలక్షణంగా చూపే పని ముందడుగు సంస్థ చేస్తోంది. అలాగే, కేవలం హీరో, హీరోయిన్లు, పాటలు, పైట్లు మాత్రమే సినిమాలుగా భావించే ఈ తరానికి గొప్పగొప్ప కళాత్మక చిత్రాలని చూడటం, అనుభూతి చెందడం, నలుగురితో చర్చించడం ఎలానో ఊరూరు తిరిగి నేర్పిస్తోంది. సైన్సు మొదలు సామాజిక స్పృహ వరకు అనేక అంశాల మీద ప్రజల్లో పని చేస్తున్న వివిధ ఉద్యమసంఘాలు చాలానే ఉండొచ్చు. కానీ, ఎక్కడో బెంగాల్ లో ఉంటూ, తెలుగు రాష్ట్రాల్లో భావోద్యమాలని బలోపేతం చేసే తపనతో సొంత ఖర్చుతో పత్రికతో పాటూ స్వచ్ఛందంగా ఈ రకమైన ప్రచారోద్యమ పర్యటనలు చేసే ‘ముందడుగు’ వంటి సంస్థలు మాత్రం కచ్చితంగా అరుదే.

“వ్యక్తి వాదం వికట్టహాసం చేస్తున్న నేపథ్యంలో సొంత లాభం కొంత మానుకుని ఒకరికొకరం సహకరించుకునే బృహత్ పరివారం కోసం ఆరాటపడుతున్నాం” అని ముందడుగు సంస్థ రజతోత్సవ ప్రకటన చేసింది. అందులో భాగంగా ప్రపంచీకరణ దుమారంలో పరాయీకరణ చెందుతున్న యువతకి సరైన దిశానిర్దేశం చేసేందుకు సన్నధమైంది. ఒక సామాజిక బాధ్యతగా ప్రత్యామ్నాయ సినిమాల ప్రదర్శన నిర్వహిస్తూ తన వంతుగా ఎన్నో ప్రత్యేక సాహిత్య సంవికలు కూడా ప్రచురించి పంపిణీ చేస్తోంది. తెలుగులోని ప్రముఖ ప్రగతిశీల కవులు, రచయితలు, బుద్ధిజీవులతో నిరంతరం మమేకమవుతూ పలు గ్రంథాలు సైతం ప్రచురించింది. మూఢ నమ్మకాలకు వ్యతిరేకంగా, గదర్ ఉద్యమకారుడు దరిశి చెంచయ్య కోసం, సినిమా కార్యకర్తల కరదీపిక, ప్రత్యామ్నాయ సినిమా వ్యాసాలు వంటివి ముద్రించింది. త్వరలోనే మంచి సినిమా వర్క్ షాపులు కూడా నిర్వహించనుంది.

ముందడుగు సంస్థ నుండి కవిత, ఐకా బాలాజీ, నిర్మల, ప్రకాష్, తారకేశు, చలపతి వంటి వారితో మొదలయ్యి, డా. స్టాలిన్, డా. బ్రహ్మరెడ్డి, శివలక్ష్మి, రమా సుందరి, జ్యోతి, వంటి మిత్రుల సహకారంతో జరిగే సామూహిక ప్రయత్నం ఇది. ప్రతి సంవత్సరం లాగానే ఈ ఏడాది కూడా విశాఖపట్నం, అమరావతి, హైదరాబాద్ వంటి ప్రాంతాల్లో సైడ్ షోలు, ఫిలిం ఫెస్టివల్స్ కోసం తేదీలు ఖరారు అయ్యాయి. “మంచిసినిమా మంచినమాజానికి ప్రతీక. అలాగే మంచి సినిమా మంచి కోసం జరిగే ప్రయత్నాలు

అన్నిటికీ భరోసా. “ అనేది ముందడుగు దృక్పథం. బెంగాల్ లో స్థిరపడిన కొద్దిమంది ప్రవాస తెలుగు వారు చేసే ఈ ప్రచారోద్యమం దృశ్య మాధ్యమాన్ని సామాన్య ప్రజలకు చేరువ చేసే విలక్షణ ప్రయత్నం. మానవాళి ప్రస్థానంలో చెరగని దుర్బటనగా మిగిలిపోయిన యుద్ధోన్మాదాన్ని నిరసించే నిబద్ధత కలిగిన నివాళి రూపం. అసూయ ద్వేషాల్ని అధిగమించి ప్రేమ ప్రశాంతతల్ని సాధించడమే మానవాళి అంతిమ లక్ష్యమని ప్రకటించే మానవతా మార్గం. అందుకోసం ముందడుగు చేస్తున్న ఈ కృషిలో భాగమవడం ఆలోచనా పరులందరి కనీస భాధ్యత.

(హిరోషిమా, నాగసాకి అణు దాడికి 80 ఏళ్లు.”ముందడుగు” ప్రస్థానానికి మూడు దశాబ్దాలు పూర్తవుతున్న సందర్భంగా నా ప్రసంగ వ్యాసం.)

75 సంవత్సరాల రాజ్యాంగబద్ధ వ్యవస్థలో

ప్రత్యామ్నాయ ప్రజాపక్ష చరిత్ర
(పరిశీలన - పరిశోధన - పర్యవేక్షణ)

“ఓ చిన్న సత్యం ఉంది. మనిషి మర్చి పోయిన అతిచిన్నసత్యం అది. అది ఈ నేల లోతుల్లో ఉంది. అట్టడుగున ఉంది. మట్టిని చీల్చు కుంటోమురికిని చీల్చుకుంటో మీదికి వస్తోంది. మొహంజదారో తవ్విన పరి శోధనకి అట్లా చీల్చుకుని వచ్చిన ఈ అతి చిన్న సత్యం కనబడలేదు. హరప్పా గుండె పగుళ్ళలో నాగరికత వెతికిన మేధస్సుకి ఈ అతి చిన్న సత్యం చుట్టూ మట్టిని తొలగించి, మురికిని కడిగి ఇట్లా జరిగింది ఈ దేశం లో, ప్రత్యేకించి ఈ తెలుగు నేలమీద అని చెప్పాలనే ఆలోచన రాలేదు. అవసరం కలగలేదు.”

- అంటరాని వసంతం

చరిత్రకి ఎన్ని విలువలో అన్నే వక్రీకరణలు. ఎన్ని ఆశల కిరీటాలో, అన్నన్నే నెత్తుటి గాయాలు. ఏదేమయినా అది ఈ దేశంలో చాలా క్రూరంగా పారింది. దళిత బహుజనుల బతుకుల్ని నిలుపునా చీల్చేస్తూ సాగింది. అసంఖ్యాక సబ్బండ కులాల మహిళల్ని, మైనారిటీల్ని అడ్డంగా తొక్కి కదిలింది. ఇక్కడ చరిత్ర హింసకిపర్యాయ పదం. ఇక్కడ చరిత్ర అణిచి వేతకు నానార్థం. ఇక్కడ చరిత్ర విపక్షతకి మరో రూపం. అందుకే, ప్రత్యామ్నాయ చరిత్ర శోధన మనకెప్పటికీ జరగదు. అసలు ప్రత్యామ్నాయ ప్రజా చరిత్ర అనేది ఒకటుందనే తెలిదు.

“చరిత్ర కేవలం రాజకీయ సంఘటనల పట్టిక కాదు. భిన్నరంగాల్లో మానవకృషి, ఆ కృషి ఫలితంగా మానవ జీవితంలో, దృక్పథంలో వచ్చిన పరిణామాల, అంటే నాగరికతా సంస్కృతుల కథనం.” అంటారు డా.బి.ఎస్.ఎల్. హనుమంత రావు గారు. మరి, ఆ వైపుగాచరిత్ర రచన, పరిశోధన జరిగిందా? అంటే లేదనే సమాధానం వస్తుంది. ఎందు కంటే ఇక్కడి చరిత్ర రచనకి జంధ్యం తొడగబడింది. కాబట్టి, మనం ఎన్ని కష్టాలు పడి శోధించినా అదంత త్వరగా మడిసి , మకిలిని వదలించుకోదు.

Much of the ancient history of India is no history at all. Not that ancient India has no history. It has plenty of it. But it has lost its character. It has been made mythology to amuse women and child ren. This seems to have been done deliberately by the Brahminical writers...

Revolution and counter revolution అనే గ్రంథంలో ఇవి బాబాసాహెబ్ రాసిన ప్రారంభ వాక్యాలు. ఇవేవో కేవలం మొదలుపెట్టడానికి రాసినవి కావు. అక్షరాల లోతు తెలియా

లంటే ఆలోచనలకి పదును పెట్టాలి. భావజాలాల రాపిడి జరగాలి. చరిత్రకి పట్టిన మడిని, దడినీ నాటి నుండి గుర్తించి దానికి చికిత్స చేసే ప్రయత్నాలు జరుగుతూనే ఉన్నాయి. అణిచివేత, ఆధిపత్య భావన లతో నిండిన పౌరణిక గాథల్ని ప్రజల పై రుద్దడం ఇక్కడి పాలకులు సాధించిన విజయం. నాటి నుండి నేటి వరకూ అనేక పద్ధతులలో ప్రతీ తరానికి మూఢత్వాన్ని కొనసాగించే బాధ్యత ఆధిపత్య వర్గాలు తీసుకున్నాయి.

అందుకే, మనకి చరిత్రను వక్రీకరించినంతగా వాస్తవాల్ని శోధించడం జరగదు. విశ్వా సాల ఆధారంగా రాజకీయాలు చేసే జిత్తుల మారి నేతలు ప్రపంచం లో మరోచోట ఉ ండరేమో. స్వాతంత్ర్య భారతం రాజ్యాంగబద్ధమయిన ఒడంబడికను సమిష్టిగా వ్యక్తీకరించుకుని కూడా 75 ఏళ్ళు. రాజ్యాంగం లో వైజ్ఞానిక దృష్టి, హేతుబద్ధ వివేచనా తృకతల్ని హుందాగా ప్రకటిం చుకున్న మనం ఈరోజు రాజకీయ, సామాజిక వైవిధ్యాన్ని, భిన్నత్వాన్ని గాలికొదిలి మానవతకు వ్యతిరేకంగా మతతత్వం వైపు ఎందుకు కొట్టుకుపోతున్నా మనేదే ప్రశ్న.

వివిధ కులాలు, మతాలు, వర్గాలు, భిన్న జండర్లు, ప్రాంతీయతలు కలిగిన ఈ దేశం సహజమైన ఫెడరల్ స్వభావానికి ప్రతీక. కనుకనే దీన్నొక నానాజాతి సమ్మిళిత సమాఖ్యగా చూడటమే సబబు. అంతేకానీ లేని పవిత్రతని అంటగట్టి, స్వప్రయోజనాల కోసం ఎక్కడికక్కడ ద (గు) దులు కట్టి విస్తృత ప్రజల సమ్మకాల తో ఆడుకోవడం వారి భావో ద్వేగాలతోవ్యాపారం చేయ డమే. భారత అఖండత ఒక భ్రమ. ఐక్యత, సామరస్యం మొదలైన పదాలు అనేక రకాల ప్రజల పై అణిచి వేతను పచ్చిగా కప్పిపుచ్చ దానికి వాడే పై పూతలు మాత్రమే.

ఆధిపత్యం ఎప్పుడూ కూడా వీలైనంత ఎక్కువమందిని అదుపులో ఉంచుకోవడాన్నే కోరుతుంది. విశేషాధికారాలు చెలాయించ దానికే చూస్తుంది. నిజానికి ఒక విస్తృతమైన ప్రజా తంత్ర సంవాదాల మధ్య నిర్మితమైన ఈ సంవిధానం రోజులు గడిచేకొలదీ బహుజన స్వరూపాన్ని లోకహితాన్ని సంతరించుకో గలగాలి. కానీ, అలా జరగలేదు. పైగా దానికివిరుద్ధంగా క్రూరత్వాన్నీ, స్వార్థాన్నీ, అమానవీ యతను సంతరించు కుంటోంది. దీనికి ప్రధాన కారణం 'కేంద్రాని'కి గల ఆధిపత్య స్వభావమే.

కాశ్మీర్ సమస్య మొదలుకొని ఈశాన్య రాష్ట్రాల వరకూ, దేశ రైతాంగం నుండి మైనారిటీల దాకా పాలిస్తోంది బలగంతో కూడిన సైన్యమే కానీ ప్రజా స్వామిక ప్రక్రియ పై గౌరవం ఉ న్న వ్యవస్థ కాదు. అందుకే, రాజ్యం సంక్షేమం కంటే కూడా బలప్రయోగం ద్వారానే తనని తాను సుస్థిర పర్చుకోదానికి చూస్తుంది. వివిధ జాతుల అస్తిత్వాన్ని, స్వాతంత్ర్య అభిలాషను చూసి భయ పడుతుంది. ప్రశ్నించ దాన్ని తట్టుకోలేదు. ఇదంతా బలవంతంగా ఎప్పటి కప్పుడు తన ఆధిక్యతను నిలబెట్టుకునే ప్రయత్నమే తప్ప ఇందులో ప్రజాపక్ష పాలన ఎక్కడుంది.

భూమి సమస్య మొదలు కుల సమస్య వరకూ నిత్యం అణిచి వేత స్పష్టంగా కనిపిస్తూనే ఉ

ంటుంది. కానీ, పౌరసత్వ మనే నిస్సహాయ స్థితి ఎదిరించడానికి అడ్డు పడుతుంది. ముఖ్యంగా, పేదరికం, భూ సమస్య, కులం ఇవన్నీ దోపిడీ మూలాలనే విషయం తెలిక కాదు. ఇక్కడి సహజ వనరుల్ని, దళిత బహుజన ఆదివాసీల్ని శతాబ్దాలుగా మోసం చేయ డానికి అలవాటు పడిన బ్రాహ్మణీజం అంత త్వరగా తన పట్టు వదలదు. అందులో భాగమే ఇప్పుడు జరుగుతున్న చరిత్ర రచన. పాఠ్యాంశాల నుండి సినిమాల వరకూ అవధుల్లే కుండా సాగుతున్న అగ్రకుల అజెండా.

ఇక్కడ జరిగిందిప్రత్యామ్నాయ ప్రజాపోరాటాల చరిత్ర చెరిపే యడం. చార్వాక లోకాయ తాలు మొదలుకొని బౌద్ధ జైనాది శ్రమణక మతాలు అన్నింటినీ తమవేనని దబా యించడం. లేపోతే వేల ఏళ్ళనాటి అనాగరిక అసహ్య కరమైన ఆచార వ్యవహారాలను, అనాచార సాంప్ర దాయ కట్టడుల్ని నేటికీ పాటించడం దేనికి సంకేతం ? ఎప్పటి కప్పుడు మతాన్ని కాలా నుగుణంగా మార్చు కోవడం లోనే మానవుడి వివేకం అనేది విశదమవు తుంది. కానీ, ఇక్కడ గత 5000 ఏళ్ళుగా కులమనే ఒక వికృతమైన వ్యవస్థ లోతుగా పాతుకుపోయింది. అసమా నతలకి ఎదురొడ్డి పోరాడి నిలిచిన చరిత్రను మరుగు పరిచే కుట్ర నిరాటం కంగా ఇంకా సాగుతోంది.

Buddhism was a revolution. It was as great revolution as French Revolution. Though it began as a religious revolution, it become more than religious revolution. It became a Social and Political Revolution. To be able to realize how profound was the character of this revolution, it is necessary to know the state of the society before the revolution began its course. To use the language of the French Revolution, it is necessary to have a picture of the ancient regime in India. అంటాడు డా. బి. ఆర్. అంబేద్కర్.

ప్రపంచ గమనాన్ని నిర్దేశించేంతటి శక్తివంతమైన బౌద్ధ విప్లవం ఎందుకు కను మరుగైంది. ఎలా అణగదొక్క బడింది. అసలు బౌద్ధాన్ని ఫ్రెంచ్ విప్లవంతో పోల్చగల సత్తా కలిగిన పరిశోధన, అధ్యయనం కలిగిన చరిత్రకారులు ఈనాటికైనా ఉన్నారా. అలా పోల్చిన అంబేద్కర్ ప్రత్యామ్నాయ దిక్సూచి ఎందుకు కాకుండాపోయాడు. అసలు చరిత్ర కారుడిగా అంబేద్కర్ని మదింపు వేయడానికి తద్వారా ప్రత్యామ్నాయ యత్నాల పట్ల ఆయన చూపిన శ్రద్ధాశక్తుల్ని నిజాయితీగా విశ్లేషించ డానికి మనం చేసిన నిబద్ధతగల ప్రయత్నం ఏది.

ఆ మాటకొస్తే మహాత్మా జోతి రావు ఫూలే నుండి పెరియార్ ఇ.వి. రామస్వామి నాయకర్ వరకూ వాళ్ళ వ్యక్తిత్వాల్ని కొన్ని పాస్పాలకే పరిమితం చేయడం కూడా అప్రకటిత కుట్రలో

భాగమే అనిపిస్తుంది. లేకపోతే, చరిత్రగతికి సంబంధించి ఆయా కాలమాన పరిస్థితులకి ఎదురీడుతూ వాళ్ళు చేసిన కృషికి ఇన్నేళ్ళుగా కనీసం అధ్యయన తరగతుల్లో కూడా స్థానం కల్పించకపోవడం మన మూస పద్ధతులకి ప్రతీక కాదా. గుండెల మీద చెయ్యేసుకు చెప్పండి. అంబేద్కర్ కులనిర్మూలన, పూలే గులాంగిరీ, చలం మేన్ అండ్ ఉమన్ , మార్క్స్ ఎంగెల్స్ కమ్యూనిస్టు మేనిఫెస్టో అధ్యయనం చేస్తున్న వాళ్ళు నేటి తరంలో ఎంతమంది మీకు తెలుసు. సరిగ్గా చూడాలే కానీ మన చుట్టుపక్కల ప్రపంచంలో నిత్యం రక్తమోడుతున్న మానని మనసు గాయాలతో ఎంతమంది లేరు. ప్రతీ వాడలోనూ ఊరి ఆధిపత్యాన్ని ధిక్కరించిన ఎన్ని అసామాన్య చరిత్రలు కనిపిస్తాయి. శ్రమలోంచి పుట్టిన పదం, పాట, ఆచరణ, ఆట అన్నీ మదం నిండిన మందల పాలెలా అయ్యాయ్? ప్రత్యామ్నాయ ప్రజాకళల మీద అసలు ఏనాటికైనా అధ్యయనం అవుతుందా. కార్పొరేట్ సినిమా ప్రపంచానికి , స్వార్థపర రాజకీయ పార్టీలకి జ్ఞానాన్ని, భవిష్యత్తునూ తాకట్టు పెట్టే మనకి చార్వాక లోకాయత బౌద్ధాలనుండి మార్క్స్ పూలే అంబేద్కర్ల దార్శనికత ఏనాటికైనా అర్థ మవుతుందా. అసలు మనకి Subaltern దృక్పథంతో పనిచేస్తున్న ప్రజాపక్ష ఆలోచనా పరులు ఎందరు.

ఇలా వేసుకుంటూ పోతే ప్రశ్నలకి అంతు లేదు. చరిత్రకి వట్టిన చెదల్ని విడిచించడం ఈనాటి బహుజనోద్యమ ప్రగతిశీల శక్తుల బాధ్యత. భిన్న కోణాల నుండి అనేక రకాల లోతైన అధ్యయనాలు, సంవాదాలు విస్తృతంగా జరగాల్సిన స్థితిలో చరిత్ర రచన గురించి చరిత్రలో ఎన్నడూ లేనంత నిర్లిప్తత నెలకొనడం ఏ కొత్త కుట్రలకి వేసిన వన్నాగమో గ్రహించాలి. Cultivation of mind should be the ultimate aim of human existence అనే బాబాసాహెబ్ వాక్కుల ప్రతి సత్యాన్వేషికి నిత్య స్మరణీయం కావాలి. అప్పుడే ప్రత్యామ్నాయ ప్రజా చరిత్రలకి న్యాయం జరిగే దిశగా అడుగులు పడతాయి.

The history of all hitherto existing society is the history of class struggles. Freeman and slave, patrician and plebeian, lord and serf, guild - master and journeyman, in a word, oppressor and oppressed, stood in a constant opposition to one another, carried on an uninterrupted, now hidden, now open fight, a fight that each time ended , either in a revolutionary reconstitution of society at large, or in the common ruin of thecontending classes

- Marx & Engels The Communist Manifesto

ఈ వాక్యాలని మరొక్కసారి సోదర ప్రగతిశీల అభ్యుదయ శక్తులన్నింటికీ గుర్తుచేస్తూ ఇక

ముగిస్తున్నాను. ఎందుకంటే, అవేవో మామూలుగా ఎమ్మెల్ పార్టీ తరగతుల్లో యాంత్రికంగా బట్టీ పట్టడం కోసం ఉద్దేశించినవి కావు. మార్క్సిజంతోనూ, ఆ మాటకొస్తే అంబేద్కర్తోనూ ఎవరికయినా భిన్నాభిప్రాయాలు ఉండొచ్చు. కానీ మానవ జాతి మొత్తం చరిత్ర క్రమాన్ని ఒక నిర్దిష్టమైన ప్రత్యామ్నాయ పంథాకు కట్టుబడి నిర్ణయించిన వారి వ్యాఖ్యలు, ఈ వాక్యాల్ని సాంస్కృతిక ఆలోచనాపరులు మరింత లోతుగా పునః పరిశీలన చేయాల్సి ఉందనేది నా అభిప్రాయం. అందులో భాగమే ప్రత్యామ్నాయ చరిత్ర శోధన గురించిన ఈ చిన్న ప్రయత్నం.

(75 వ రాజ్యాంగ దినోత్సవం సందర్భంగా ప్రజాకాంక్ష పత్రిక ప్రచురించిన ప్రత్యేక సంచికలో నా ప్రసంగ వ్యాసం.)

మానవత కోసం ఓ నూతన సంస్కృతి.

“ ఏం రాయమంటారండి...” అని ప్రశ్నిస్తాడు మద్దూరి నాగేశ్ బాబు అద్భుతమైన ‘ అలగా తల్లి ‘ కవితలో. అలా, అమ్మ కోసం ఎంతైనా రాయొచ్చు. తల్లి ఆ మాటకొస్తే స్త్రీ రుణం తీర్చుకోవడం ఎన్నటికైనా సాధ్యమవుతుందా ఈ సమాజానికి? లాలిపాట పాడిన తల్లికి లాల్ సలామ్ చేయడం. జోలపాట పాడిన తల్లికి జనం

పాటలతో జోహార్లు చెప్పడం. చిన్నప్పుడు ఎన్నో కమ్మని పాటలతో నిద్రపుచ్చిన తల్లికి, సమాజాన్ని మేల్కొల్పే చైతన్య గీతాలతో నివాళి అర్పించడం.

“పాట జీవితమైనప్పుడు, పాట జీవన సంగ్రామం అయినప్పుడు, పాట అణగారిన ప్రజల ఆశల ప్రతిఫలం అయినప్పుడు పాటకి మరణం లేదు.” అంటాడు ప్రజాకవి, గాయకుడు, కలేకూరి ప్రసాద్. పాట ఆదిమ కళ. మనిషితో పాటు పుట్టింది. అతడి సుఖదుఃఖాల్లో తోడుంది. సంతోషంలో సంబరమైంది. బాధల్లో ఓదార్చింది. అమ్మగా జోల పాడింది. నాన్నగా వెన్ను తట్టింది. నిజానికి పాట మనిషికి అమ్మ లాంటిది. అలాంటి పాట ని తల్లి మరణానికి సంస్మరణగా మలిచిన విశిష్ట స్వరసీరాజనం ఈ కార్యక్రమం. మనిషి మరణం విచారంతో ముడిపడి ఉంది. వేదనతో ముడిపడింది. శోకంతో నిండింది. అలాంటి సందర్భాన్ని కూడా ప్రత్యామ్నాయ సాంస్కృతిక సాధనంగా మలచుకోవడం మండపేటకి చెందిన హోమియో వైద్యులు డా. చల్లా రవికుమార్, డా. మెహర్ ప్రసన్న ఇరువురూ చేశారు. ఓ సత్సాంప్రదాయానికి తెరతీశారు. అందుకే డా. చల్లా లక్ష్మీ గారి స్మృతి సభ ఒక కొత్త ఒరవడిలో మానవీయ కోణంలో జరుగుతోంది.

మాక్సిమ్ గోర్కీ మొదలు మహాశ్వేతాదేవి వరకూ ప్రపంచ చరిత్రలో సమానత ఉద్యమం కోసం తల్లులు పడ్డ కష్టాలు ఎందరో చెప్పారు, రాసారు. భారత దేశంలో అమ్మవార్లను దేవుళ్లను చేసి వాళ్ళ పేరుతో ఆలయాలు నిర్మించి అందరం పూజిస్తాం. కానీ, ఇంట్లో ఉన్న తల్లిని చులకనగా చూస్తాం అంటారు అమ్మ కోసం “ అమ్మే లోకం ‘ అనే అద్భుతమైన పాట రచించిన రవికుమార్ గారు. నిజమే కదా. గుండెల్లో పెట్టుకోవాల్సిన అమ్మని గుడికి పరిమితం చేసి దూరం చేసుకున్నాం. అమ్మ లేని మనం మనిషితనానికి దూరమై యంత్రాల్లా బతుకుతున్నాం.

“ పాదాలకు వందనాలమ్మా “ అంటూ శ్రామిక తల్లులను ఉద్దేశించి నమస్కరించిన ప్రజా

యుద్ధనౌక గద్దర్, పల్లెలకు “ పాటనై వస్తున్నా” అంటాడు. పాటగా మారిన మనిషి పరిణితికి ప్రతీక. పాటై వెలువడిన వ్యక్తి ప్రేమకు చిహ్నం. అలాంటి పాట ను మాధ్యమంగా చేసుకుని రాష్ట్ర వ్యాప్తంగా వలువురు గాయకులు, కళాకారులతో మాతృత్వం మీద, మానవత్వం మీద పదుల సంఖ్యలో పాటలు గేయాలు గజల్స్ తో ఏర్పాటు చేసిన ఈ నివాళి కార్యక్రమం నిజంగా అపురూపం.

ఐతే, ఎందుకు ఈ పద్ధతిని ఎన్నుకున్నారనేది ప్రశ్న. లక్ష్మీగారి భర్త చల్లా వెంకట్రావు గారు వామపక్ష ఉద్యమ కారుడు. రైతాంగ పోరాటాలు మొదలుకుని కార్మిక సంఘాల సమస్యల వరకూ అన్ని రకాల ప్రజాహిత కార్యక్రమాలలో పనిచేశారు. లక్ష్మీ గారు సైతం ఆయనకి ఎన్నడూ అడ్డు చెప్పలేదు. వారి కుమారుడు డా. రవికుమార్ , కోడలు ప్రసన్న మనుమలు మొత్తం కుటుంబం దాదాపు ప్రజా సంఘాలతో మమేకం అయ్యి ఉన్నారు.

“ జీవితం ఒక పాటలా సాగాలనే” దృక్పథంతో, కుల మత సంప్రదాయాలతో సంబంధం లేని లౌకిక ప్రజాతంత్ర భావాలకి వేదికలు ఏర్పాటు చేయాలనిది వారి తపన. అందులో భాగమే ఈ స్వర నీరాజనం. తల్లి తండ్రుల గొప్పతనం, మహిళల త్యాగశీలత, ప్రకృతి గీతాలు, మానవతా విలువలు కలిగిన గీతాలతో, సరికొత్తగా సృజనాత్మకంగా చేసిన ఈ కార్యక్రమంలో గాయకులు అందరూ సభికుల్లో కొత్త ఉత్సాహం నింపనున్నారు. అందుకోసం అనేక ప్రాంతాల నుండి సుమారు పదిమంది గాయకులు, కళాకారులు వచ్చారు.

జెన్నీ మార్ష్, మేడమ్ క్యూరీ, డొక్టర్ సీతమ్మ, కందుకూరి రాజ్యలక్ష్మి, ఆరుట్ల కమలాదేవి, మల్లు స్వరాజ్యం, లీలా సుందరయ్య వంటి ఎందరో మహిళా యోధుల స్ఫూర్తితో వినూత్న శైలిలో ఈ కార్యక్రమం రూపొందించడం జరిగింది .పాట కేవలం వ్యక్తిగత వ్యక్తికరణ కోసం కాదు. పాట సమష్టి అభివ్యక్తి ప్రతిరూపం. పాటంటే లయబద్ధమైన గీతాలాపన మట్టుకే కాదు, పాట స్వేచ్ఛా స్వరంతో విరాజిల్లుతూ వెల్లువెత్తే నిష్కళంక గళం. పాట పొందికైన ప్రాసల పదనిస వరకే కాదు. పాట మంది కోసం అవిరామంగా సాగే ఉత్తేజ ఉజ్వల ప్రవాహం.

“అమ్మా నన్ను కన్నందుకు విప్లవాభి వందనాలు” అంటాడు కవి శివసాగర్. ఒక ఉద్యమకారుడితో మిత్రుడి తో, సహచరునితో అన్నట్లు తల్లితో అంటాడు. తనని మనిషిగా మల్చినందుకు, సమాజపరం చేసినందుకు ఒక విప్లవకారుడు తల్లిని ఉద్యమ శీలిగా, విప్లవశీలిగా భావించి హృదయపూర్వకంగా చెప్పిన విప్లవాభి నందనలు ఎంత శక్తివంతంగా ఉంటాయో. అలా, ఎన్నో ప్రజా పోరాటాల్లో, క్షేత్రస్థాయి ఉద్యమాలలో వెన్నంటి ఉన్న అమ్మకి పెద్ద ఎత్తున వామపక్ష ప్రగతిశీల సంఘాల బాధ్యులు అర్పించిన నివాళులు అంతే సృజనశీలంగా ఉన్నాయి. సాధారణంగా ఇళ్లలో జరిగే శుభాశుభ కార్యాల్ని క్రతువు లేవి

లేకుండా అందరితోనూ ఎలా జరపాలనే ప్రశ్నఅభ్యుదయ వాదుల్లో కూడా ఉంటుంది. అలాంటి సందర్భాలలో ఆశ్రయించ దానికి ప్రత్యామ్నాయ మార్గాలని సృజించడం, వాటిల్లో కుటుంబాన్ని, ప్రజల్ని భాగస్వాములు చేయడం చాలా అవసరం. అందులో భాగమే మండపేటలో జరిగిన ఈ స్వర నీరాజనం ప్రయత్నం. మనకి తెలిసిన సమకాలీన చరిత్రలో గుర్తించదగ్గ కృషి ఇది. మనందరం అనుసరించ దగ్గ కళాత్మక స్రవంతి.

(అక్టోబర్ 19, 2025 ఆదివారం మండపేటలో చల్లాలక్ష్మి గారి స్మృతిలో జరిగిన స్వర నీరాజనం కార్యక్రమంలో నా ప్రసంగం.)

తెలుగుజాతి వెలుగుజాడ గురజాడ

సామాజిక సంక్షోభాలు తీవ్ర రూపంలో ఉన్న ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో జీవితాన్ని కాచి వదలబోసిన మీ వంటి ఎందరో పెద్దల ముందు నిలబడి, మహనీయుడు, యుగకర్త గురజాడ అప్పారావుగారి 110 వ వర్ధంతి సందర్భంగా నా భావాల్ని పంచుకోవడం నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది. నాకు మీ మనవళ్ళ వయసు ఉండొచ్చు. కాబట్టి ఇప్పుడు నేను మాట్లాడబోయే వాటిల్లో ఏవైనా తప్పులుంటే క్షంత వ్యతిరేకం. ప్రసంగం తర్వాత నా అభిప్రాయాల్లోని లోపాలను తెలిపితే సరి చేసుకుంటాను. అలాగే,

మీకు ఏవైనా ప్రశ్నలు, సందేహాలు ఉంటే నాకు తెలిసి సంతలో చెప్పడానికి ప్రయత్నం చేస్తాను. మిత్రులు నిరభ్యంతరంగా అడగవచ్చు.

ఈరోజు ఇదే సమయంలో పిల్లలకు బాలోత్సవం జరుగుతోందని చెప్పారు. బహుశా అక్కడ కూడా ఇంతటి ఉత్సాహం, ఆనందాలు ఉండవేమో అని ఎన్నో దశాబ్దాల జీవితాన్ని, అనుభవాన్ని చవిచూసి పదిమందికి పైబడి సమిష్టిగా పుట్టినరోజు వేడుకలు జరుపుకుంటున్న మిమ్మల్ని చూస్తే అనిపిస్తోంది. బాలోత్సవాల్లా పెద్దలకి కూడా ఆ తరహా ఉత్సవాలు ఉంటే, నిర్వహిస్తే బావుంటుంది.

ప్రతి నెలా మీ కార్యక్రమాల జాబితా, మీరు స్వచ్ఛందంగా చేస్తున్న సేవా కార్యక్రమాలు, నిర్వహిస్తున్న గ్రంథాలయం ఇవన్నీ కూడా ఓ సాంస్కృతిక స్రవంతిలో భాగమే. స్థలాభావం

వల్ల హాలులోనే కాక బయట ప్రాంగణంలో కూడా చాలా మంది కూర్చున్నారు. ఈమధ్య కాలంలో చూసిన ఏ యువజన సమావేశంలో కూడా ఈ పరిస్థితి లేదు.

ఎక్కడైనా సీనియర్ సిటిజన్ సంఘాలు ఉంటాయి. కానీ, ప్రజాసంక్షేమాన్ని కూడా మిళి తం చేసుకుని సీనియర్ సిటిజన్ ప్రజా సంక్షేమ సంఘం ‘ అనేది మొదటిసారిగా నేనుచూస్తున్నాను. మీరంతా పూనుకుని మహామనీషి గురజాడ వర్ధంతి సందర్భంగా ఈ కార్యక్రమం తలపెట్టడం గొప్ప విషయం.

వృద్ధాప్యం మనిషికి మరో బాల్యం అంటారు. సమాజం, పాలకులు, కుటుంబం, పిల్లలు అంతా కూడా ఒక రకంగా చులకనగా చూస్తాం. ఈ మధ్య ఇదే అంశంతో “ ఓ మంచి ప్రేమ కథ” అనే సినిమా కూడా వచ్చింది. వీలైతే చూడండి.అలాగే, బకెట్ లిస్ట్ అనే ఇంగ్లీష్ సినిమా కూడా. సినిమా అంటే ఒక ఆసక్తికర విషయం గుర్తుకు వచ్చింది ;

మొత్తం సినిమా రంగం, ముఖ్యంగా తెలుగు సినిమా వృద్ధులను, పెద్ద తరాన్ని ఎలా చిత్రించింది అనే ప్రశ్న. వందేళ్ల కిందట మహాకవి గురజాడ కన్యాశుల్కంలో కపట మేధావి పాత్రకు యువకుడైన, బలాదూర్ తిరిగే గిరీశాన్ని ఎంచుకుని, అతడికి బుద్ధి చెప్పే పాత్రలో సౌజన్యరావు అనే పెద్ద మనిషిని, మధుర వాణి వేశ్యను మలిచాడు.

మరి ఈ రోజు దశాబ్దాల భారతీయ సినిమా రంగం, ప్రధానంగా తెలుగు సినిమా వృద్ధులను విలన్లుగా చిత్రించాయి. బలాదూర్ తిరిగే గిరీశాలని హీరోలుగా చేశారు. మీరు చూడండి,తొంభై శాతం సినిమాలలో విలన్ పాత్రలు వృద్ధులవే ఉంటాయి. దీని ద్వారా వ్యవస్థకి ఏం సందేశం ఇస్తున్నారో వాళ్లకే తెలియాలి.

ముందుగా అసలు గురజాడ మాత్రమే యుగకర్త ఎందుక య్యాడు ? అనేది చూద్దాం. ఎంతో మంది మహామహులు ఉండగా తెలుగు జాతి గురజాడ అడుగుజాడల్నే ఎందుకు ఎన్నుకోవాలి అని ప్రశ్న. దీనికి జవాబు తెలియాలంటే 1912 నాటి కృష్ణా పత్రికలో గురజాడ రచన కోసం ప్రస్తావించాలి.

‘ మనిషి ‘

“మనిషి చేసిన రాయి రప్పకి

మహిమ కలదని సాగిమొక్కుతూ

మనుషులంటే రాయి రప్పల

కన్న కనిష్టం

గాను చూస్తావేల బేలా?

దేవుడేకడో దాగేనంటూ

కొండ కోనలు వెతుకులాడే వేలా?

కన్ను తెరిచిన కానబడడో ?

మనిషి మాత్రుడి యందు లేడో ?

యెరిగి కోరిన కరిగి యీడో ముక్తి “

పురాణాలు, మూఢనమ్మకాలు, మాయలు మంత్రాలు, అంగాంగ శృంగార వర్ణనలతో వెయ్యేళ్ల పాటు ఘనీభవించిన తెలుగు సాహిత్యంలో మొట్ట మొదటి సారిగా, దేవుడిని వెనక్కి నెట్టి మనిషి కోసం ప్రస్తావించి ప్రశ్నించిన విశిష్ట వ్యక్తి గురజాడ. అందుకే యుగకర్త. ఇది తెలుగులో తొలి హేతువాద గీతం కావచ్చు.

రెండు కన్యాశుల్కం. సాయం కాలమైంది అంటూ ప్రారంభ మౌతుంది. అదేదో ఊరికే సాయంత్రం అవడం కాదు. అటు సంప్రదాయానికి ఇటు ఆధునికతకు మధ్య, పాశ్చాత్య పురోగతికి, దేశీయ వ్యవహారికతకు నడుమ సాగుతున్న సంఘర్షణలో సంధి కాలాన్ని సూచిస్తూ గురజాడ వాడిన పదం.

అది అర్థం కావాలంటే మోస పూరిత ఎత్తులు పారకపోయే సరికి ఇక ఏ మార్గముకానరాక ‘ డామిట్, కథ అడ్డం తిరిగింది. ‘ అనే నాటకం చివరి పదాలు అర్థం కావాలి. ఛాందస వాద సంస్కృతి పెచ్చరిల్లుతున్న ప్రస్తుత పరిస్థితుల్లో ఎప్పటి కైనా మానవాళికి వెలుగుబాట కాగలిగే కాంతిని కార్చిచ్చుగా అక్షరీకరించాడు ఆయన.

అందుకే, అన్నదమ్ముల వలెను జాతులు, మతములు కలిసి నడవవలెనని కాంక్షించిన గురజాడ, ‘ మతములన్నియు మాసిపోవును, జ్ఞానమొక్కటే నిలిచి వెలుగును ‘ అని ప్రకటించాడు. ఈరోజు కనుక ఆయన ఆ మాటలు అంటే దేశద్రోహ నేరం మోపబడి జైల్లో ఉండేవాడనడం అతిశయోక్తి కాదు.

అందుకే, కన్యాశుల్కం కోసం రాస్తూ, “ మన దేశ భాషల న్నింటిలోనూ పూర్తిగా వచనంలో, అందులోనూ పాత్రోచితమైన వ్యవహారిక శైలిలో మొట్టమొదటిసారిగా నాటకం రాసింది గురజాడ అప్పారావు గారనే అను కుంటాను. సాంఘిక వాస్తవికతను దర్పణంలో వలెయథాతథంగా ప్రతిబింబించిన కళాఖండం మన భాష లోనే కాదు మరే ఇతర భారతీయ భాషల్లో నైనా మొదటిదీ ఆఖరిదీ కన్యాశుల్కమే అనుకుంటాను. కన్యాశుల్కం నాటకాన్ని ఆ తెగలో మించడం మాట అటుంచి, ఆ దరిదాపులకైనా రాగల నాటకం మన దేశంలో ఏదైనా ఉంటే, దాని సంగతి ఇంత వరకు ఎవరికీ తెలియక పోవడం ఆశ్చర్యకరమే అని నేననక తప్పదు. “ అంటాడు, మహాకవి శ్రీ శ్రీ.

ఇక మరో ముఖ్యమైన విషయం ఏమిటంటే, కన్యాశుల్కం ప్రారంభంలోనే గిరీశం, “ ది ఎలెవన్ కాసెన్ ఫర్ ది డిజెనరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా “ ను గూర్చి పూనా డెక్కన్ కాలేజీలో మూడు గంటలు ప్రసంగించేసరికి ప్రొఫెసర్లు ధంగై పోయారు ‘ అంటాడు. కట్టమంచి

రామలింగారెడ్డి గారు ఆంధ్ర యూనివర్సిటీ బాధ్యులుగా ఉండగా ఈ విషయాన్ని లోతుగా పరిశీలించి, మహా మహులు బళ్ళారి రాఘవ గారి చేత ఇదే రాజ మహేంద్రవరం కళాశాలలో ఆరు గంటల ఉపన్యాసం ఇప్పించారు.

తదుపరి కాలంలో మరుగున పడిన ఆ పాఠాన్ని జానమద్ది హనుమచ్ఛాస్త్రి గారు సేకరించి వజ్రాయుధ కవి ఆవంత్స సోమసుందర్ గారికి పంపగా ఆయన తెలుగులోకి అనువాదం చేశారు. తొంభ య్యవ దశకంలో విశాలాంధ్ర “ భారతదేశ పతనానికి పద కొండు కారణాలు “ పేరిట అది పలుమార్లు పుస్తకంగా ప్రచురించడం జరిగింది.

కాగా, నాకు వ్యక్తిగతంగా సంబంధం ఉన్న ఒక విషయం చెప్పాలని ఉంది. రాఘవ గారు తన ప్రసంగంలో పది అంశాలే చెప్పారు. కాగా 11వ ది ఎంత ఆలోచించినా స్ఫురించడం లేదని వొదిలేసారు. ఈ నేపథ్యాన్ని తీసుకుని నేను “ భారతదేశ పతనానికి ప్రధాన కారణం - కులం “ పేరిట పరిశోధనాత్మక రచన చేసి ప్రచురించాను.

మహామనిషి బళ్ళారి రాఘవ గారు ప్రసంగించిన ఇదే రాజమహేంద్రవరంలో నిల్చి మీ వంటి విజ్ఞుల ముందు సోమసుందర్ గారి పితాపురం నుండి వచ్చిన నేను, ఈ విషయాన్ని ఇక్కడ పంచు కోవడం ఉద్వేగంగా ఉంది. అయినా కూడా గురజాడ వారు ప్రస్తావించిన మూల వాక్యం మాత్రం ఇంకా అపరిష్కృతం గానే ఉంది. దాని ఆదు పాదులు తేల్చాల్సి ఉంది. తెలుగు పరిశోధనా రంగానికి అప్పుడే సార్థకత చేకూరుతుంది.

“ నాది ప్రజల ఉద్యమం, ఎవరిని సంతోష పెట్టడానికైనా దానిని వొదులుకోలేను” అన్న గురజాడ ఆ మాటలని ఊరికే అనలేదు. మహత్తరమైన సామాజిక బాధ్యతతోనే అన్నాడు. అందుకే మానవ న్యభావంలోని అల్పత్వం, ఆధివత్వం, మూఢత్వం, లోభత్వం, సంకుచితత్వం, అమానుషత్వం అన్నింటి పై ధ్వజమెత్తాడు. అలాగని ఆయనేం విప్లవాలు చేయ లేదు, నాస్తికుడు కూడా కాదు. అక్షరాలా ఆస్తికుడే , కందుకూరిలా సంప్రదాయ ఛాయలతో మసిలినవాడే. కన్యాశుల్కం లో మీరు ఏ పాత్రనైనా తీసుకోండి. ఏ సంద ర్భపు సంభాషణైనా ఎంచు కోండి, ఆ పాత్ర అలా తప్ప మరోలా మాట్లాడే, ప్రవర్తించే అవకాశం లేదు. అంత నిర్దు ష్టంగా మలిచాడు. తెలుగు సాహిత్యంలో ఎప్పటికీ నిలిచి ఉండే కళాఖండం కన్యా శుల్కం. మహానుభావుడు గురజాడ. మీరు వింటే ఎంతసేపైనా కన్యాశుల్కం కోసం మనం మాట్లాడు కోవచ్చు.

116 ఏళ్ళ క్రితం ఒంగోలు ముని సుబ్రహ్మణ్యానికి రాసిన చారిత్రక లేఖలో ఎన్నో విషయాలు చర్చిస్తాడు గురజాడ. జీవితాన్ని అల్ప విషయంగా తీసుకోనని చెబుతూ, సమాజం పట్ల తనకు కర్తవ్యం ఉందని ప్రకటిస్తాడు. ఆధునిక మహిళ మానవచరిత్రను తిరగ రాస్తుందని చెబుతూ, ఆదర్శ పూరితం చేయడానికి అర్హత కలిగిన నిజమైన ప్రేమ

మానవుల పట్ల ప్రేమ అంటాడు. ఇక్కడే మరో కీలక విషయం చెప్పాలి. అదే లేఖలో “ బౌద్ధం అణగదొక్కబడినప్పుడు భారతదేశం మతపరంగా ఆత్మహత్య చేసుకుంది.” అంటాడు. బౌద్ధం మీద ఒక మహా రచయిత స్పష్టంగా శక్తివంతంగా చెప్పిన విలువైన వాక్యం ఇది. బౌద్ధం అణిచి వేయ బడిందని నిష్పర్వంగా నాకు తెలిసి తెలుగులో తొలిసారిగా ప్రకటించింది బహుశా గురజాడనేమో. ఇంతాచేసి గురజాడ జీవిత కాలం 53 యేళ్ళు మాత్రమే. ఆయన ఇప్పటి మన భాషలో సీనియర్ సిటిజన్ కూడా కాక ముందే వెళ్ళిపోయాడు. మరి కొంతకాలం ఉండి ఉంటే, జాతి కి అత్యంత కీలకమైన మరెన్నో ప్రజాహిత మహత్కార్యాలు చేసి ఉండేవాడనడంలో సందేహం లేదు.

చివరగా వయసుకు రాక పోయినా పెద్దలకి అదే పనిగా సుద్దులు చెప్పే మందబుద్ధుల కోసం ఆయన ఆనాడే చెప్పిన మాటలు ఉన్నాయి. మాట్లాడానికి ఇంకేమీ లేనట్లు, రోజూ భోంచేసావా, మందులు వేసుకున్నావా, గుడికెక్తావా అంటూ మీ మీద ప్రేమ ఒకకపోస్తూ బుద్ధులు చెప్పే బడుద్ధాయిలకి ఆయన చెప్పిన మాటలు సరిగ్గా సరిపోతాయి. బుద్ధి తెచ్చుకోమని ఆయన్ని ఉద్దేశించి ఆకాశ రామన్న ఉత్తరం రాసిన వారికి గురజాడ రాసిన లేఖ చూడండి, “ చిన్ననాటి బెత్తపు దెబ్బల వల్ల బుద్ధి రాలేదు. వినక దాట్లు వేసినప్పుడు కాలు విరిగినా బుద్ధి రాలేదు. నాటికి నేటికి ఎప్పటికప్పుడు బుద్ధిని ఎంత ఆసక్తితో బతిమాలి పిలిచినా రాలేదు. అరవై ఏళ్ళ కు అగ్గిగండం ఉన్నట్లు ఇప్పుడు మా మిత్రులు నొక్కినొక్కి వ్రాసినాడని బుద్ధిని విరిచికట్టి తెచ్చిపెట్టుకున్నా భరించడం కష్టం. ఆ శ్రమ నేను పూనుకో జాలను. మిగిలిఉన్న నాలుగు రోజులూ కొంచెం స్వేచ్ఛగా బతకవలెనని ఉన్నది. ఎవరి కుండదు ? అంతేగాక , నా వంటి వాళ్ళకు కూడా బుద్ధి కలిగితే, బుద్ధి చవకైపోతుంది. కనుక ఆ బుద్ధన్నదేదో ఆకాశ రామన్న గారు భద్రంగానూ, రహస్యంగానూ దాచుకుంటేనే విలువ.”

దీనికి వివరణ అవసరం లేదనుకుంటాను. కాబట్టి, వయసు ఒక సంఖ్య మాత్రమే కానీ సమాప్తి కాదు. మనిషి చేయాల్సిన పనులు, ముఖ్యంగా మంచి భావాల కోసం , మెరుగైన సమాజం కోసం మీరు చేయాల్సిన పనులు ఇప్పుడే ఎక్కువ. కాబట్టి నిరాశను దరి చేరనివ్వకండి. నిరంతరం నూతన ఉషస్సు కలిగిన ఆశలతో అర్ధవంతంగా జీవించండి. జీవితాన్ని సంపూర్ణంగా ఆస్వాదించండి. ఇంతసేపు ఓపికగా నా ప్రసంగాన్ని శ్రద్ధగా విన్నందుకు మీ అందరికీ హృదయపూర్వక ధన్యవాదాలు. సెలవు.

(నవంబర్ 30, ఆదివారం రాజమహేంద్రవరం లోని సీనియర్ సిటిజన్ ప్రజా సంక్షేమ సంఘం ఆధ్వర్యంలో జరిగిన గురజాడ అప్పారావు 110 వ వర్ధంతి కార్యక్రమంలో ముఖ్య వక్తగా నా ప్రసంగ పాఠం.)

ఓ అవిద్రాంత కృషివలుడు - డా.గురుకుల మిత్ర

సభాధ్యక్షులకి , ఒక వ్యక్తి గతించిన 18 ఏళ్ళ తర్వాత కూడా ఆయన ఆశయాలకు, ఆకాంక్షలకు మరణం లేదని నిరూపిస్తూ వివిధ ప్రాంతాల నుండి, విభిన్న స్రవంతుల నుండి ఇక్కడికి వచ్చిన మీ అందరికీ హృదయపూర్వక శుభాకాంక్షలు. డా. గురుకుల మిత్ర గారి స్మృతిలో ప్రచురించిన ఈ చిన్న పుస్తకం సార్థకం అయిందని మీ స్పందన చూసాక, విన్నాక నాకు నిర్ధారణయ్యింది.

ముఖ్యంగా, మహిళలు, దళిత బహుజన మానవహక్కుల సంఘాల బాధ్యులు, ప్రత్యామ్నాయ సాంస్కృతిక రాజకీయ స్రవంతికి చెందిన వేధావులు స్వచ్ఛందంగా ఆయన చిత్రపటాన్ని, పుస్తకాన్ని ఆవిష్కరించడం అంటే, ఆయననుండగా రూపొందించిన ఎన్నో రకాల ప్రజాహిత కార్మకమాల ఒరవడిని చైతన్యంతో కొనసాగించడమే అని నా భావన .

తెలుగులో మొట్టమొదటి సారిగా జాతి భావన కోసం విస్తృతంగా అధ్యయనం చేసిన అరుదైన వ్యక్తి మిత్రా. దక్షిణాదిలో తమిళనాడు తర్వాత ఒక సమగ్రమైన

దృక్పథంతో సాంస్కృతిక భిన్నత్వాన్ని ప్రాతిపదికగా చేసుకుని ప్రత్యేక, తెలుగు స్థాన్ ప్రతిపాదించిన గొప్ప మనిషి.ఆయన వ్యక్తిత్వం, జీవితం ఓ సమరశీల సమారోహం. దానికి కింఛిత్ రూపమే 18 వ్యాసాల ఈ సంకలనం.

అసామాన్య ప్రగతిశీల బహు జన వామపక్ష తాత్వికమేధావి, మిత్రులు భూపతి

పుస్తకావిష్కరణ కార్యక్రమం: చేర్చి
ప్రజాపక్ష మేధావి - అరుదైన బుద్ధిజీవి
డా॥ గురుకుల మిత్ర
జీవితము - కృషి - ఆచరణ
 (వ్యాస సంకలనం)
 తేదీ : 07-12-2025 ఆదివారం ఉదయం 10 గంటలకు
 చోట : 3 బ్లాక్, ఎం.ఎస్.ఆర్. జిల్లా పరిషత్
 నిర్వహణ : జాతీయ విముక్తి సమూహం
వివరముల కొరకు 9440686102

నారాయణమూర్తి , ప్రపంచ వ్యాప్తంగా భావోద్యమ కారులు అంతా గురువుగా భావించి గౌరవించే బెర్ట్రాండ్ రస్సెల్ ను కలిసి చర్చించిన ఏకైక తెలుగు బుద్ధిజీవి, కోవెన వంటి వారి ద్వారా నేనెన్నడో మిత్రా గారి కోసం వినడం జరిగింది. ఆయన రచనలు కొన్ని ఎన్నడో చదివాను. కానీ, ఈ పుస్తకం తలకెత్తు కోడానికి మాత్రం మిత్రులు ముత్యాల శ్రీనివాస రావు గారు వెంటపడి చేసిన వేధింపులే కారణం. తర్వాత ప్రచరణ బాధ్యత కుమార్ గౌడ్ గారు స్వీకరించారు. 40 ఏళ్ళ క్రితం ఎక్కడైతే మిత్ర గారి భావజాలానికి ఒక ప్రాంతం కేంద్రమైందో, సరిగ్గా అదే ప్రాంతంలో ఈరోజు సభ జరగడం ఆనందం. ఆయన ఆశలకు దక్కిన గౌరవం.

చైనా షాంఘై విశ్వవిద్యాలయంలో శాస్త్రీయ ఆక్యుపంక్చర్ వైద్యం కోసం ఉపన్యసించిన ఏకైక తెలుగు వాడు. దేశమంతటిలోకి రాడికల్ గా పేరొందిన తమిళనాడు రాష్ట్రాన్నే ప్రసంగంతో భయపెట్టి, సంవత్సరం పాటు ప్రవేశించ కూడదని నిషేధించ బడిన మొదటి వ్యక్తి. నాస్తిక, హేతువాద, మానవవాద, మానవతావాద, అంటేద్వర్, మార్క్సిస్టు, కమ్యూనిస్టు సంఘాలు, ఇవి కాక అనేకానేక అభ్యుదయ భావాల వేదికల నిర్మాణంలో ప్రత్యక్ష సంబంధం కలిగి ఉన్న వ్యక్తి. ప్రజాధికారం, తెలుగుజాతి, తెలుగుస్తాన్, థ్రీ నేషన్స్ వంటి అనేక పత్రికల వ్యవస్థాపకుడు. సమసంగం, తెలుజాతి విముక్తి సంఘం, తెలుగుస్తాన్ పార్టీ, బలహీన వర్గాల సమాఖ్య వంటి ఎన్నో సంస్థల వెన్నెముక వెరసి డా. గురుకుల మిత్ర. దశాబ్దాల క్రితం డా. మిత్రా గారు ఒక బురిడీ బాబా భక్తునిగా నటించి అక్కడ ఆశ్రమంలో చేరి, అక్కడ జరిగే మోసాల్ని ఆధారాలతో సహా బయటపెట్టి , ఏకంగా పుస్తకం ప్రచురించగా, ఈ రోజు అదే బాబా శతజయంతి సందర్భంగా స్వయానా ప్రభుత్వమే అధికారికంగా వేడుకలు జరుపుకుంటూ, పాలకులే మూఢత్వాన్ని పెంచి పోషించే దుస్థితిలో మనం ఉన్నాం. డా.మిత్రా గారు ప్రతిపాదించిన దిశగా కేంద్ర,రాష్ట్రప్రభుత్వాలు రూపొందిల్ని ఉంది. కానీ, ఈ రోజు కేంద్రం నియంతలా తయారైంది. రాష్ట్రాలకు నోరు లేదు. భారతదేశం బహు జాతుల బంధీఖానా అని ధైర్యంగా ప్రకటించిన వాడు మిత్ర. నేడు జాతి విముక్తి పోరాటాల గొంతులు బలవంతంగా అణిచివేశారు. ఈ క్రమంలో “ జాతుల విముక్తి సమాఖ్య” తరపున వెలువరించిన వర్క్ ఇది. కులతత్వం, మతతత్వం, పురుషాధిపత్యం, సంకుచిత భావాలు, అవకాశవాద ధోరణులు, ద్వేషపూరిత విధానాలు ప్రభలుతున్న ఇలాంటి సమయంలో డా. మిత్ర గారి కృషిని ఇప్పుడు స్మరించుకోవడం అంటే, ఆయన సిద్ధాంతాలకు మళ్ళీ మనం పునరంకితం కావడమే. ఒక మెరుగైన పౌర సమాజం కోసం పరిమితుల్లోనే అయినా కృషి చేయాలని ప్రయత్నించడమే. అందులో భాగంగా సుమారు 20 మంది మిత్రులు డా. మిత్ర గారి కృషిని స్మరిస్తూ మాట్లాడారు. సంతోషం.వక్తగా ఇక్కడికి వచ్చిన నేను,మిత్రుల కోరిక మేరకు సమన్వయ కర్తగా వ్యవహరించి

కార్యక్రమం నిర్వహించాల్సి వచ్చింది. కాన, ఎవరైనా మాట్లాడానికి సమయం సరిగా ఇవ్వలేదని భావిస్తే అర్థం చేసుకోమని మనవి. ఇక, చివరగా ఏదో చిన్న ఆవిష్కరణ సభ అని అనుకుని వచ్చిన నాకు సుమారు 100 మంది వివిధ సామాజిక ఉద్యమాల్లో ఉన్న మిత్రుల్ని ఇక్కడ చూసి సంతోషం అనిపించింది. ఇంత ఉత్సాహంగా కార్యక్రమంలో పాల్గొన్న అందరికీ పేరుపేరునా కృతజ్ఞతలు తెలియజేస్తూ కుమార్ గౌడ్, పార్వతి దంపతులను సత్కరించా లనుకునే వారు వేదిక వద్దకు రావాలని కోరుతూ, మూడేళ్ల క్రితం మొదటిసారి ప్రచురించిన ఈ సంకలనా నికిది రెండో ముద్రణ.డా. మిత్ర గారి అవిశ్రాంత కృషికి ఇదో చిరు రూపమైతే, ఇన్నేక్షతర్వాత కూడా ఆయన నమ్మిన భావాలను సజీవం కావించిన మీ స్ఫూర్తి ఈ మా తరానికి మార్గదర్శి కావాలని మనస్ఫూర్తిగా కోరుకుంటూ ఇంత సేపు ఓపికగా కూర్చుని విన్న మీకు మరొక్కసారి హృదయపూర్వక అభినందనలు, సెలవు.

(డిసెంబర్ 7, ఆదివారం, 2025, సంగారెడ్డి జిల్లా, రామచంద్రపురం మండలం, తెల్లపూర్ లో జరిగిన ‘ ప్రజాపక్ష మేధావి - అరుదైన బుద్ధిజీవి : డా. గురుకుల మిత్ర ‘ పుస్తకం ఆవిష్కరణ సభలో నా ప్రసంగ పాఠం.)

ఆద్యంతం అద్వితీయం ఆయన జీవితం !

దర్శి చెంచయ్య 135 వ జయంతి వేడుక !!

సీనియర్ సిటిజన్ సంఘ అపూర్వ నివాళి!!!

ఓ నెల రోజుల వ్యవధిలోనే ఇరువురు తెలుగు జాతి మహనీయుల కోసం మీమందు ఇలా వరిచయం చేసే అవకాశం రావడం సంతోషంగా ఉంది. ఇంతమంది సీనియర్ సిటిజన్స్ ముందు నాకు తెలిసిన ఓ రెండు విషయాలు చెప్పి మీకు వినుగు కలగ కుండానే ముగించడానికి ప్రయత్నం చేస్తాను. అధ్యక్షుల వారు కూడా క్లుప్తంగానే అన్నారు కనుక కచ్చితంగా నమయ పాలన పాటించడం నా విధి. ఒక యాదృచ్ఛికమైన వింత విషయం ఏమిటంటే, సరిగ్గా 425 సంవత్సరాల క్రితం ఇదే రోజున ఈస్టిండియా కంపెనీ ఏర్పడింది. తర్వాత కాలంలో భారతదేశాన్ని ఆక్రమించుకుని ఆధిపత్యాన్ని చెలాయించింది. అటువంటి అహంకారానికి నవాల్ విసిరేందుకు విదేశంలో స్థాపించబడ్డ అపూర్వ విప్లవ సంస్థ గదర్ పార్టీ. అజరామ రమైన అలాంటి మహోన్నత మైన సంస్థ వ్యవస్థాపకుల్లో పాలుపంచు కున్న ఒకే ఒక్క తెలుగు వ్యక్తి దర్శి చెంచయ్య. అసలు దర్శి చెంచయ్య ను ఎందుకు ఈరోజు స్మరించు కోవాలి. 135 ఏళ్ళ క్రితం కనిగిరి లో పుట్టిన వ్యక్తి. 74 ఏళ్ళు జీవించాడు. దాదాపు నాలుగు దశాబ్దాల పాటు రాజకీయ జీవితం గడిపాడు. ప్రపంచం లోని అనేక జైళ్లలో అంటే, బ్యాంకాక్, సింగపూర్, కోల్కతా, లాహోర్, ఢిల్లీ, కన్న నూర్, కోయం బత్తూర్, వేలూరు వంటి చోట్ల 8 యేళ్ళు ఉన్నాడు. దక్షిణ భారతదేశం లో మొదటి రాజకీయ డిటెన్యూ. చెంచయ్య జీవితాన్ని స్థూలం గా చూస్తే, ఆయన బాల్యం లోనే విభిన్నమైన వ్యక్తి. “

నాస్తికుడు” అని పేరొందిన వాడు. బౌద్ధం కోసం తెల్పు కున్న ఆలోచనాపరుడు. ఉపాధ్యాయుడు పూజచేసి ఇచ్చిన కుంకుమ తీసుకో కుండా 64 మంది విద్యార్థుల్లో పరీక్ష పాసైన ఒకే ఒక్కడు. సుమారు 1200 మంది కళా శాల విద్యార్థుల్లో ఆసియా ఖండం నుండి వ్యవసాయ శాస్త్రం చదవడానికి వెళ్ళిన ఏకైక భారతీయ తెలుగు విద్యార్థి. గదర్ పార్టీ వ్యవస్థాపకుల్లో ఉన్న ఒకే ఒక్క తెలుగు బిడ్డ. స్వాతంత్రోద్యమం, సంఘ సంస్కరణోద్యమం, గాంధేయ వాదం, సోషలిస్టు పార్టీ, కమ్యూనిస్టు ఉద్యమం, అభ్యుదయ రచయితల సంఘం, ప్రజానాట్య మండలి సాంస్కృతికోద్యమం ఇలా అనేక స్రవంతుల్లో పాల్గొన్న అద్భుతమైన యోధుడు. ఇంత చేసి కూడా ఎన్నడూ గుర్తింపుని, కీర్తిని ఆశించని అరుదైన అద్వితీయ ఆదర్శమూర్తి.

నాటి గదర్ పార్టీ చరిత్ర , ఉద్యమం సమాచార నిక్షిప్తం, పరిరక్షణ కోసం అటు శాస్త్రాన్నిస్తో, కెనడా మొదలుకుని ఇటు బెంగాల్, పంజాబ్ రాష్ట్రాల వరకు ఆయా ప్రాంతాల్లో ప్రభుత్వాలు, స్వచ్ఛంద సంస్థలు పూనుకుని ప్రయత్నాలు చేస్తున్నాయి. కాగా, ఒక్క తెలుగు రాష్ట్రాల్లో మాత్రం ఏకైక గదర్ యోధుడు దరిసి చెంచయ్య మాత్రం అందరి చేత తీవ్ర విస్మరణకు గురయ్యాడు. ఇప్పటికీ గురవు తూనే ఉన్నాడు. నాకు తెలిసి ఆయన శత జయంతి వేడుకల తర్వాత రెండేళ్ల క్రితం రామచంద్రా పురంలో చేసిన భారీ కార్యక్రమం తప్పా మరేది తెలుగు రాష్ట్రాల్లో ఇన్నేక్షలో జరిగినట్టు నాకైతే తెలియదు. మొన్న ఇదే పట్టణం నుండి వైశ్య సంఘం వారు నాకు ఫోన్ చేసి చెంచయ్యను గురించి అడిగితే , మొత్తం మెటీరియల్ వాట్సుప్లో పంపించాను. కానీ ఆయన తనని తాను వైశ్యుడిగా భావించలేదు. నేను కూడా కేవలం ఒక్క కులానికి మాత్రమే చెందినవాడని అనుకోవట్లేదు. ఒక్క తెలుగులోనే కాదు, ప్రపంచ చరిత్రలో నాకు తెలిసి అంతటి విస్తృతి, పరిణితి ఉన్న వ్యక్తులు అరుదు. కాబట్టి అలాంటి విశ్వనరుణ్ణి ఒక్క గాటన కట్టడం భావ్యం కాదు. అమెరికా, చైనా, జపాన్, బర్మా, సింగపూర్ వంటి ఎన్నో దేశాల్లో సామాజిక మార్పు కోసం పని చేసిన మరో తెలుగు వ్యక్తి ఎవరూ లేరు. అంతటి మహనీయుడిని కులానికి కుదించడం ఆయనస్థాయిని తగ్గించడమే. ఇక ఈ ప్రాంతంతో దర్శి చెంచయ్య అనుబంధం కోసం కొద్దిగా వివరించాలి. 90 ఏళ్ళ క్రితం 1936లో రాజ మహేంద్ర వరంలో జరిగిన మొదటి రాష్ట్ర కాంగ్రెస్ సోషలిస్టు పార్టీ మహా సభల్లో చెంచయ్య, సుభద్రమ్మ పాల్గొన్నారు. ఆయన భార్య సుభద్రమ్మ గారు ఎంగెల్స్ రాసిన ‘ఎంటి డూరింగ్ ‘ గ్రంథంలో **socialism, utopia & scientific** విభాగాన్ని ‘సోషలిజం, చారిత్రక ము, శాస్త్రీయమూ “ పేరిట తెలుగు చేయగా ముంగండలోని ‘ విశ్వసాహిత్య మాల ‘తరపున మహీధర సోదరులు ప్రచురించగా ప్రభుత్వం నిషేధించి మహీధర సోదరులని అరెస్టు

కూడా చేసింది. ఇంతకంటే ముఖ్యమైన విషయం, స్వాతంత్ర్యం వచ్చిన సరిగ్గా ఏడాదికి మహనీ యుడు కందుకూరి వీరేశలింగం గారి శతజయంతి కార్యక్రమానికి మొట్టమొదట పూనుకుని ప్రయత్నాలు చేసిన వ్యక్తి దర్శి చెంచయ్య. అందుకోసం ఆయన ఎన్నో కష్టాలు పడటమే కాక నిందలు కూడా మోసి, “ శ్రీ వీరేశలింగం గారిని కొనియాడటం కమ్యూనిస్టులు చేయాల్సిన ముఖ్య కార్యంగా భావించాను” అన్నారు. తనని అరెస్టు చేస్తే శతవార్షిక కార్యక్రమానికి ఎక్కడ ఆటంకం ఏర్పడుతుందో అని నిర్వాహకకమిటీ నుండి తప్పుకుని అరెస్టు అయిన మహోన్నత వ్యక్తి చెంచయ్య. అందుకే, “వితంతు వివాహాలు చేయించడానికి వీరేశలింగం గారు ఎన్ని కష్టాలైతే పడ్డారో చెంచయ్య గారు కూడా అన్ని కష్టాలు పడ్డారు. “ అంటారు పరకాల పట్టాభి రామారావు గారు. జైలర్లు కొట్టి తాను చిత్రహింసల పాలై వెయ్యి మంది ఖైదీలకు మంచి తిండి, వసతి, వైద్యం అందించిన మహోన్నత వ్యక్తి చెంచయ్య. పిరికితనం నా రక్తంలోనే లేదని ప్రకటించిన చెంచయ్య ఏ జైలుకి వెళ్ళినా ఆయన పైలు మీద ఎర్ర సిరాతో “దౌర్జన్యకారి “ అని రాసేవారు. దాంతో పోలీసులు ఆయనంటే భయపడేవారు. ఈ దేశంలో స్త్రీల సమస్యలు చూసి మాత్రమే నేను కమ్యూనిస్టు అయ్యాను అని ప్రకటించు కున్న ఒకేఒక్కడు చెంచయ్య. అంతే కాదు , స్త్రీల కోసం ఆయన రాస్తూ, “స్త్రీల కంటే పురుషులము సహజంగానే గొప్ప వారమని గర్వపడుతుంటాము. పురుషులం ఎన్నో వందల, వేల ఏండ్లుగా సంఘాన్ని, దేశాన్ని, ప్రపంచాన్ని నిర్వహించు తున్నాము ; కానీ అన్నం, బట్టలు, ఇండ్లు మొదలగు సామాన్య మానవావశరాలైనా తీర్చలేకపోతిమి. ప్రపంచ యుద్ధాల తో కోట్ల ప్రజలను క్రూరంగా చంపి, ఎందరినో అనాథలను చేసి, ఆస్తిపాస్తులను నాశనం చేసి “ అన్నమో రామచంద్రా “ అనే లాగా చేస్తున్నాము. మరొక మారణహోమానికి సన్నాహాలు చేస్తున్నాము. ఆటమ్ బాంబులను, హైడ్రోజన్ బాంబులను తయారు చేస్తున్నాము. ఇప్పటికైనా మన గర్వాన్ని కొంత తగ్గించుకుని ఈ ప్రపంచ నిర్వహణలో స్త్రీ జాతికి కూడా సమాన స్థానం ఇచ్చి నచో మన జాతికి మనం చేసినంత అన్యాయం ఇక మీదట జరగదని నా దృఢ విశ్వాసం. నేనీ విధంగా అంటున్నందుకు పురుషులు నన్ను క్షమించుతారని ఆశించుటాను...” అంటారు. స్వాతంత్ర్యానికి పూర్వము, అనంతరం కూడా ఆయన్ని అన్ని రకాలుగా పాలకులు వేధించారు, హింసించారు. ఎన్నో కేసులు బనాయించారు. అయినా, ఆయన సంకల్పం వీసమెత్తు వేగలేదు సరికదా ఎప్పటి కప్పుడు బలపడుతూ వచ్చింది. తన చివరి దశలో కూడా ప్రపంచ సాహిత్యం నుండి వంద సర్వోత్తమ గ్రంథాలను తెలుగు చేయించి ఇంటింటి గ్రంథాల యం స్థాపించి, సాహిత్య సాంస్కృతిక ప్రచారం కావించాలని తపించిన మహానుభావుడు. తన నుండి దేశాన్ని వేరు చేయకుండా దేశం అంటేనే తనని తాను అని నమ్మిన మానవతా వాది ఆయన. అందుకే

అత్యుత్తమకు “నేనూ నా దేశం “ అనే శీర్షిక పెట్టారు. అంతేకాదు, దానిని తన మిత్రుడు, పంజాబ్ ఉద్యమ శీలి సర్దార్ బలవంత సింగుకు, ఆయన సహచరికి అంకితం ఇచ్చారు. నాకు తెలిసి అలా పంజాబ్ విప్లవ దంపతుల త్యాగానికి అంకితం ఇవ్వబడిన ఏకైక తెలుగు స్వీయచరిత్ర చెంచయ్య గారిది మాత్రమే. ఇక చివరగా, గాంధీ గారి కోసం భార్య సుభద్రమ్మ గారు వెలి బుచ్చిన అభిప్రాయం ప్రస్తావించి ముగిస్తాను. ఈరోజు ఇంతమంది పెద్దల ముందు ఆయన కోసం ఈ నాలుగు మాటలు చెప్పడం నిజంగా అర్థవంతమైన, విశాలమైన చెంచయ్య గారి జీవితాన్ని కొంతలో కొంతైనా గ్రహించ దానికి తోడ్పడ్డానని గర్వంగా ఉంది. బహుశా, ఈ మాటలే వారిరువరి జీవితసందేశం అని నా ఉద్దేశం :

“ ఇంటా బయటా - ఏ రంగం లో గానీ - రాజకీయరంగంలో కానీ, సంఘ సంస్కరణ క్షేత్రంలో కానీ పని చేయుటకు అహింస, ప్రేమలే సర్వోత్కృష్ట సాధనాలు. ఇట్టి సాధనముల ద్వారా నిర్మించిన సంఘమే శాంతి సౌభాగ్యము లతో విలసిల్లుతుంది ; సర్వమానవ కల్యాణం జరుగుతుంది...”

ఇంతసేపు ఓపిగ్గా నా మాటలు విన్నందుకు, మహనీయుడు దర్శి చెంచయ్య 135వ జయంతి సందర్భంగా జీవితంలో ఎన్నో అనుభవాలు చవిచూసిన మీ వంటి విజ్ఞుల ముందు ప్రసంగించే అవకాశం నాకు ఇలా ఇచ్చినందుకు మరొక్కసారి హృదయపూర్వక ధన్యవాదాలు తెలుపుతూ, సెలవు.

(డిసెంబర్ 31, 2025, బుధవారం ఏ. బి. నాగేశ్వరరావు పార్క్ లో గల సీనియర్ సిటిజన్స్ సంక్షేమ సంఘం, రాజమండ్రి లో దర్శి చెంచయ్య 135 వ జయంతి సందర్భంగా నా ప్రసంగ పాఠం.)

అనితర సాధ్యం ఆయన జీవితం!

దర్శి చెంచయ్య 135 వ జయంతి !!

పలుచోట్ల స్వచ్ఛందంగా వేడుకలు !!!

ఏకైక తెలుగు గదర్ యోధుడు దరిసి చెంచయ్యగారి 135 వ జయంతి వేడుకలు రాష్ట్రంలో వివిధ ప్రాంతాల్లో జరిగాయి. వశ్చిమ బెంగాల్ లో ముందడుగు ఆధ్వర్యంలో జరిగిన కార్యక్రమంలో అపూర్వ వ్యాస సంకలనం “ఆయన జీవితమే ఓ సందేశం “ గ్రంథం పునరావిష్కరణ జరిగింది. అలాగే పెద్దపురప్పాడు హైస్కూల్ పూర్వ విద్యార్థులు మహోన్నత వ్యక్తి దర్శి చెంచయ్య గారిని స్మరించుకుని ఆయన జీవితం, కృషి గుర్తు చేసుకున్నారు. కాకినాడలో జరిగిన ఎస్. ఎఫ్. ఐ. సభల్లో కూడా యువత చెంచయ్య గారికి నివాళులు అర్పించారు. నేటి కాలంలో ఆయన జీవితం అవసర మన్నారు. రాజమహేంద్రవరంలో కూడా అద్వితీయ వ్యక్తి దరిసి చెంచయ్య దేశానికి, ముఖ్యంగా తెలుగుప్రాంతాలకి అందించిన సేవల్ని

ప్రస్తావించుకుని వైశ్య ప్రముఖులు గౌరవించు కున్నారు. ఆస్తులు, అంతస్తులు సరే కానీ ఆశలు, ఆశయాలకు వారసులుగా ఈతరానికి ఇవ్వగలిగే చైతన్యం మహనీయుడు చెంచయ్యని గుర్తించారు. పలుచోట్ల స్వచ్ఛందంగా మహనీయుడు చెంచయ్యని స్మరించుకున్నారు. నిజానికి ప్రభుత్వం కల్పించుకుని చేయాల్సిన జయంతి వేడుక ఇది. తెలుగు జాతి సాంస్కృతిక వికాసానికి ఎనలేని సేవ చేసిన బహుముఖ ప్రజ్ఞాశాలి దరిసి చెంచయ్య. ఆయన 135 వ జయంతి తెలుగుజాతి ఉమ్మడి పండుగ.

దరిసి చెంచయ్య సాంస్కృతిక వేదిక.

పిఠాపురం, కాకినాడ జిల్లా

ఆయనో అలుపెరుగని చైతన్యం

తెలుగు రాష్ట్రాల్లో విస్తరించబడిన విలక్షణ భావోద్యమకారుడు మేకా సత్యనారాయణ శాస్త్రి ఏ బాంబు. అటు జర్నలిజం మొదలుకుని ఇటు పర్యావరణ పరిరక్షణ వరకూ ఏక వ్యక్తి సైన్యంగా జీవించిన మహోన్నత మనిషి. వదుల సంఖ్యలో పేరెన్నికగన్న పత్రికల్లో పనిచేసి కూడా ఎన్నడూ గుర్తింపుని ఆశించని అరుదైన పాత్రికేయుడు. జిల్లా కోర్టులు మొదలుకొని హైకోర్టు, సుప్రీమ్ కోర్టు వరకూ అనేక ప్రజాపక్ష వ్యాజ్యాల్లో గెలిచి కూడా ఎన్నడూ

వృత్తిగా న్యాయవాదినని చెప్పుకోని విశిష్ట వ్యక్తి. సొంతాస్తికి వ్యతిరేకంగా జీవితాంతం కట్టుబడిన ఆదర్శమూర్తి. అన్యాయాన్ని ప్రశ్నించి నిగ్గదీసే ఆయన స్వభావానికి ప్రజలే స్వచ్ఛందంగా “ బాంబు ‘ అనే పేరుతో ప్రేమగా పిలుచుకున్న మేకా సత్య నారాయణ శాస్త్రి జీవితం ఆద్యంతం ఓ సాహసోపేత స్వాభిమాన ప్రవాహం. ఎక్కడా నమోదు కాని ఒక చారిత్రక విలువల ప్రయాణం.

1955, డిసెంబర్ 4 న పార్వతీపురంలో మేకా కృష్ణమూర్తి, కృష్ణవేణి దంపతులకు సోదరి భాగ్యలక్ష్మి అనంతరం, రెండో సంతానంగా బాంబు జన్మించాడు. తండ్రి ఉద్యోగరీత్యా పిరాపురం రావడంతో బాల్యం గోదావరి పరిసరాల్లోనే గడిచింది. నేతాజీ సుభాష్ చంద్రబోస్, గుడ్డారీ లాల్ నందా , వావిలాల గోపాల కృష్ణయ్య లను ఆదర్శంగా తీసుకున్న ఆయన విద్యార్థి దశలోనే సామాజిక స్పృహ పెంపొందించుకున్నారు. గాంధేయ వాదం, సోషలిజం పునాదులుగా తన ప్రస్థానాన్ని నిర్దేశించుకున్నారు. ఆ క్రమంలోనే రాష్ట్రంలోని అనేక ప్రాంతాల్లో ఎన్నో ఉద్యోగాలు చేశారు. నాస్తిక, హేతువాద సంఘాలు మొదలుకొని దళిత బహుజన, మానవహక్కుల సంఘాల వరకూ ఎన్నో సంస్థలతో కలిసి పని చేశారు. అలా పిరాపురంలో మొట్టమొదటి సారిగా కులమతాలకి అతీతంగా “ పీస్ హోమ్” పేరిట సర్వధర్మ సమభావ మానవతా నిలయాన్ని స్థాపించారు.

చార్వాక రామకృష్ణ, రావిపూడి వెంకటాద్రి, వెనిగళ్ళ సుబ్బారావు వంటి వారితో కలిసి పనిచేసిన బాంబు, సంచలన జర్నలిస్టుగా పేరొందారు. మహిమలు, అతీత శక్తులు ఉన్నాయని డాంబికాలు పలికిన అనేకమంది బాబాల బంధారాన్ని ఆధారాలతో సహా బయట పెట్టారు. మతం వ్యక్తిగతం అని నమ్మిన బాంబు, మానవతావాద సిద్ధాంతానికి కట్టుబడి,

ఆధ్యాత్మికత అదేదైనా అందరి క్షేమాన్ని కోరాలని అనేవారు. ముక్కు సూటితనం, నిక్కచ్చితత్వం, నిరాడంబరత కారణంగా పదుల సంఖ్యలో అనేక పత్రికల్లో పనిచేసి కూడా జీవితాంతం ఫ్రీలాన్స్ జర్నలిస్టు గానే ఉన్నారు. రాజీలేని భావాల వల్ల ఏ రాజకీయ పార్టీలో చేరినా కుదురుకోలేదు. ఏ సంక్షేమ కార్యక్రమం చేపట్టినా బాధ్యత వహించారే గానీ పదవులను ఆశించలేదు. అన్యాయం అదెంత శక్తివంతమైనదైనా సహించలేదు. అలా, జీవితాంతం ప్రశ్నించే స్వభావాన్ని వదలకుండా, మొక్కువోని స్వేచ్ఛాలోచనా పరుడిగానే బతికిన బాంబు ఓ గొప్ప అవిశ్రాంత సత్యాన్వేషి. నిజాయితీ మాత్రమే గీటురాయిగా చేసుకుని బతికిన ఆధునిక ఋషి. ఇదంతా ఒకేతరులతో సామాజిక కార్యాచరణలో భాగంగా ఆయన చేసిన విస్తృత ప్రజా ఉద్యమాలు ఒకెత్తు. నెల్లూరు కేంద్రంగా జరిగిన మద్య వ్యతిరేక ఉద్యమాన్ని గోదావరి జిల్లాల్లో ముందుండి నడిపించిన బాంబు, మూఢ నమ్మకాలు, చేతబడులు, మహిమలకి వ్యతిరేకంగా ప్రచారోద్యమం చేపట్టారు. పెద్ద మల్లాపురం అటవీ ప్రాంతంలో ‘స్పందన’ గిరిజనాభివృద్ధి సంస్థతో చాలాకాలం పనిచేశారు. ఒకప్పుడు పిఠాపురం కేంద్రంగా నడిచిన చక్కెర కర్మాగారం, కిర్లంపూడి షుగర్ ఫ్యాక్టరీ నుండి వచ్చే బూడిద సమస్యతో చుట్టుపక్కల గ్రామాల ప్రజలు ఎన్నో ఇబ్బందులు పడేవారు. ఆహారం, తాగునీరు, సాగునీరు, ఇల్లు, ఒక్క ఆ బూడిద వల్ల కలుషితం అయ్యేవి. పసిపిల్లలు, వృద్ధులు అనారోగ్యాలకి గురయ్యేవారు. అధికారులకు, ఫ్యాక్టరీ యాజమాన్యానికి ఎన్నిసార్లు మొరపెట్టుకున్నా సమస్య తీరకపోవడంతో, 90 వ దశకంలో బాంబు వారం రోజుల పాటు ఆమరణ నిరాహార దీక్ష చేపట్టి విజయం సాధించారు. ఆ ఉద్యమం వల్లనే నూతన సాంకేతిక పరిజ్ఞానంతో బూడిద సమస్య పరిష్కారం అయ్యింది. తదనంతర కాలంలో సామాన్యుల మీద మోపుతున్న విద్యుత్తు ఛార్జీలను తగ్గించాలనే డిమాండుతోనూ, కె. జి. బేసిన్ గ్యాస్ ను జాతీయం చేయాలనే డిమాండ్ తోనూ బాంబు రెండు సార్లు నిరాహార దీక్షలు చేశారు. గోదావరి జిల్లాల్లో ఉన్న సహజ వనరుల నిక్షేపాలను కార్పొరేట్ సంస్థలు సొమ్ము చేసుకోవడం, ప్రభుత్వాలు మౌనం పాటించడం అన్యాయమని వాదిస్తూ కె. జి. బేసిన్ గ్యాస్ నిక్షేపాలను జాతీయం చేసి, ప్రజాపరం చేయాలని నిరాహారదీక్ష చేసిన ఏకైక వ్యక్తి నాటికి, నేటికి రాష్ట్రంలోనే కాదు, దేశంలో కూడా ఒక్క బాంబు మాత్రమే. అంతేనా, మార్వాడీ వర్తకుల ఆగడాలు మొదలుకొని, పశువుల అక్రమ రవాణా వరకు, తిరుపతి, అన్నవరం, ద్రాక్షారామం తదితర దేవ స్థానాల్లో జరిగే అవకతవకలు వెలికి తీయడం నుండి బహుళజాతి సంస్థల శీతల పానీయాలు, తిను బండారాల్లో జరిగే కత్తి దాకా న్యాయ స్థానాలలో వందలాది ప్రజాహిత వ్యాజ్యాలు (పిల్స్) వేసి పోరాడారు. పేట్రేగిపోతున్న అత్యాశ, పారిశ్రామిక కాలుష్యానికి వ్యతిరేకంగా పర్యావరణ హితం కోసం జీవితాంతం రాజీలేని ప్రచారోద్యమం

చేపట్టారు. మధ్యం సీసాల మీద ఎం ఆర్పి నిర్దిష్ట ధరలు వేయకపోవడం వల్ల వినియోగదారులు తీవ్రంగా నష్టపోతున్నారని హై కోర్టులో బాంబు దాఖలు చేసిన కేసు వల్లనే నాటి నుండి మధ్యం సీసాల మీద నిర్దిష్ట ధరలు వేయడం జరుగుతోంది. బడా కార్పొరేట్ సంస్థలకి వ్యతిరేకంగా ప్రతి పబ్లిక్ హియరింగ్ లోనూ బలమైన గొంతుకగా వినిపించేవారు. సర్వ మానవ సమానత్వమే సినలైన సనాతన ధర్మం అని నమ్మిన ఆయన, ఆలండియా బ్రాహ్మణ ఫెడరేషన్ జాతీయ కార్యదర్శిగా చేశారు. కానీ, ఎన్నడూ కుల తత్వాన్ని పాటించ లేదు సరికదా ఎందరో జంటలకు కులాంతర, మతాంతర వివాహాలు చేశారు. అంతేకాదు, బుద్ధుడు, పూలే, బాబా సాహెబ్ అంబేద్కర్ ల స్ఫూర్తితో, తన కుమారుడికి ఆగస్టు 15 స్వాతంత్ర్య దినోత్సవం నాడు కులాంతర ఆదర్శ వివాహం దగ్గరుండి జరిపించారు. దేశంలోని అన్ని రాష్ట్రాలకు భార్య అనురాధతో కలిసి అధ్యయన పర్యటనలు విస్తృతంగా చేశారు. మహోన్నత కార్మిక నేత ఏ. వి. కె. చైతన్య, మొట్ట మొదటి సోషలిస్టు నేత కందాళ సుబ్రహ్మణ్య తిలక్, హక్కుల నేత ఆచంట లక్ష్మణరావు వంటి ఎందరో మహామహులతో బాంబుకి సత్సం బంధాలు, బాంధవ్యాలు ఉండేవి. ఇంకా ఎంతో మంది ప్రముఖ ప్రతికాధిపతులతో సాన్నిహిత్యం ఉండేది. అయినా, ఎన్నడూ వ్యక్తిగత ప్రయోజనం కోసం వాటిని ఉపయోగించు కోలేదు. దొంగ బాబాలు మొదలుకుని, కార్పొరేట్ దిగ్గజాల వరకు ఎందరినో ఎదుర్కున్నారు. అనేక సందర్భాల్లో అవమానాలు, అవహేళనలు, అక్రమ కేసులు చవిచూశారు. ఆయన మీద మాత్రమే కాక, కుటుంబ సభ్యులు, పిల్లల మీద కూడా అక్రమార్కులు కేసులు పెట్టినా, దాడులు చేసినా వేటికీ ఆయన వెరవలేదు, వెన్ను చూపలేదు. ఎక్కడా సెంటు భూమి, సొంతాన్ని లేదని గర్వంగా చెప్పుకున్న బాంబు, దశాబ్దాల పాటు అనేక ప్రజా ఉద్యమాల కు నేతృత్వం వహించాడు. ఎన్నో ప్రజాపక్ష శ్రేణులకు అండగా నిలిచాడు.

జీవితాంతం తాను నమ్మిన ఆదర్శాలు, విలువలకే కట్టుబడి జీవించిన బాంబు, ఫిబ్రవరి 28, 2022 న గుండెపోటుతో పిఠాపురంలో మరణించాడు. ఆఖరి క్షణం వరకు అక్షరంతోనే నడిచి, మరణానంతరం కూడా తన కళ్ళను, దేహాన్ని దానం చేసాడు. సమస్తం సమాజహితం కోసమే అని నమ్మిన ఆయన సంపాదనకు, కల్యణాలకి విరుద్ధంగా మానవతావాదిగా మసిలాడు. అందుకే, దశాబ్దాలపాటు ప్రజా ఉద్యమ ప్రభంజనంగా ఎదిగిన ఆయనకు చనిపోయే నాటికి కనీసం సొంతిల్లు కూడా లేదు. జర్నలిస్టుగా, ఏజ్టివిస్టుగా, న్యాయవాదిగా, సామాజిక ఆలోచనపరునిగా, రచయితగా, ఉద్యమకారుడిగా, పర్యావరణ వేత్తగా, రాజకీయ విశ్లేషకునిగా, ఆధ్యాత్మిక వాదిగా అనేక రంగాల్లో విశేషమైన కృషి చేసిన మేకా సత్యనారాయణ శాస్త్రి, అంతిమంగా ప్రజల మనసుల్లో ప్రజాపక్షంగా ప్రశ్నించే 'బాంబు

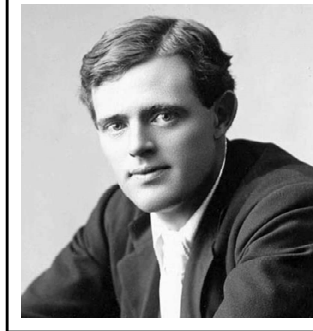
‘ గానే ఎల్లకాలం నిలిచిపోయాడు. ఆయన వ్యక్తిత్వం లోని ప్రశ్నించే స్వభావాన్ని , ఎదురు నిలిచే ధిక్కారాన్ని కొనసాగించడమే, ఆయన ఆశయాలకు వారసులుగా ఈతరం ఇవ్వగలిగే ఆచరణాత్మక నివాళి.

(డిసెంబర్ 4 మేకా సత్యనారాయణ శాస్త్రి ఏ బాంబు 70 వ జయంతి .)

- బాంబు స్మారక వేదిక, పిఠాపురం

జీవితాన్ని శాసించిన అక్షర యోధుడు.

ప్రపంచ సాహిత్యంలో ప్రత్యేక స్థానం కలిగిన విలక్షణ రచయిత జాక్ లండన్. లెక్కలేనన్ని సార్లు పడి లేచిన వ్రవాహ కెరటం అతడి జీవితం. ఎన్నో ఎదురుదెబ్బలు తిని కూడా పట్టు విడవని మొండి పంతం అతడి సొంతం. బతుకు విసిరిన సవాళ్ల పై సవారీ చేసి, ఆ సంఘర్షణలని అక్షరీకరించిన అరుదైన రచయిత. బాల్యం నుంచి భరించిన కష్టాల కడగళ్ళతోనే పుస్తక రచనలు చేసిన విశిష్ట వ్యక్తి. అసంఖ్యాక అనుభవాల సముద్రాన్ని ఆత్మవిశ్వాసమనే

ద్వైర్యంతో ఒంటరిగానే ఈదిన సాహసి. ఇలా చెప్పుకుంటే ఎన్నో. జనవరి 12, 1876 న అమెరికాలోని శాన్ ఫ్రాన్సిస్కో లో జాన్ గ్రీఫిత్ చానీ గా పుట్టిన జాక్ లండన్ ముప్పై ఏళ్ళకే ప్రపంచ వ్యాప్తంగా రచయితగా గుర్తింపు పొందాడు. బాల్యంలో ఒక్క డాలరు కోసం తిండి లేకుండా ఒళ్ళు హోసం చేసుకుని రోజంతా పని చేసిన జాక్ లండన్, రోజుకు వేల డాలర్లు సంపాదించే స్థాయికి చేరాడు. బాల కార్మికుడిగా, రోజువారీ వేతన కూలీగా, సముద్రపు దొంగగా, అల్లరి మూకలతో ఆకతాయిగా, బొగ్గుగని పనివాడిగా, జ్యూట్ మిల్లు కార్మికునిగా, మంచుకొండల్లో బంగారపు గని శ్రామికుడిగా, వోడ్లో దూర దేశాల నావికుడిగా, పాత్రికేయుడిగా, ప్రజాపక్ష ఉద్యమకారుడిగా, జంతు ప్రేమికుడిగా ఎన్నెన్నో అవతారాలు ఎత్తాడు.

కాలిఫోర్నియా యూనివర్సిటీలో విద్యార్థిగా ప్రవేశించినప్పటికీ ఎక్కువ కాలం ఉండలేదు. అల్లరి మూకలతో తిరుగుతూ పద్దెనిమిదేళ్లకే జైలు పాలయ్యాడు. యుద్ధ విలేకరిగా పని చేస్తున్నప్పుడు పలుమార్లు అరెస్టయ్యాడు. జపాన్ సైన్యం కూడా ఓసారి అదుపులోకి తీసుకుంది. ఇలా ఎన్నో ఎదురుదెబ్బలు తిన్నాడు. ఇన్నింటిలోకి అతడు నిరంతరం కొనసాగించిన వ్యసనం రచనా వ్యాసంగం. రోజుకి వెయ్యి పదాలకి తగ్గకుండా తన జీవన ప్రస్థానానికి కల్పనికత జోడించి గుప్పించిన జాక్ లండన్ రచనలన్నీ దట్టించిన మందుగుండులా పేలాయి. అతడిని తిరుగులేని మహా రచయితగా చేశాయి. వందేళ్ల క్రితమే అక్షరాలా ఇరవై ఐదు వేల డాలర్లు పుచ్చుకుని పత్రికలకి వ్యాసాలు రాసి, మొత్తం అమెరికా లోనే అత్యంత ఖరీదైన రచయితగా ఎదిగాడు. అంతే కాదు, రచనకి కాకుండా రాసిన పదానికి

ఇంత పారితోషకమని డిమాండ్ చేసిన ఏకైక వ్యక్తి జాక్ లండన్ . అంతర్జాతీయ స్థాయిలో సెలబ్రిటీ హోదాను పొందిన తొలి అమెరికన్ రచయితగా ఎర్రెస్ట్ హెమ్మింగ్వే నుంచి జాన్ స్టెయిన్ బ్యాక్ వరకూ, అప్టన్ సింక్షెర్ మొదలుకొని జార్జ్ ఆర్వెల్ దాకా ఎందరో మేధావుల్ని ప్రభావితం చేశాడు. బడా కార్పొరేట్ కంపెనీలు సైతం వ్యాపారప్రకటనలతో అతడి ఆకర్షణను సామ్ము చేసుకున్నాయి.

జీవితాన్ని గాఢంగా కాచి వడబోసిన జాక్ లండన్, స్పష్టంగా తాను సోషలిస్టునని ప్రకటించాడు. ‘ హా ఐ బికం సోషలిస్ట్ ?’ (నేనెలా సామ్యవాదిని అయ్యాను) అనే వ్యాసంలో జీవితమే తనను సోషలిస్టుగా మలిచిందని రాస్తాడు. కాలే ఆఫ్ ది వైల్డ్, ఐరన్ హీల్, వైట్ ఫాంగ్, టు బిల్డ్ ఎ ఫైర్, లవ్ ఆఫ్ లైఫ్, సీ వోల్ఫ్ వంటి రోమంచిత నవలలే కాకుండా అనేక కథలు, కవితలు, ఆత్మ కథాత్మక రచనలు మొత్తం 300 వరకూ చేశాడు. సాహితీ చరిత్రలో మొదటిసారిగా సైన్స్ ఫిక్షన్ రాశాడు. ఒక దశలో జాక్ లండన్ రచనలని సినిమాలుగా రూపొందించడానికి పోటీ పడే స్థితి నెలకొంది. వాటిల్లోకొన్ని చిత్రాలకి అతడే స్వయంగా స్క్రీన్ ప్లే కూడా రాశాడు. లా అహర్నిశలు కష్టపడి సంపాదించిన డబ్బుతో సోనోమా లోయలో పరవశించ చేసే ప్రకృతి ఒడిలో ఏకంగా పద్నాలుగు వందల ఎకరాలలో వ్యవసాయ క్షేత్రం నిర్మించాడు. అక్కడే సంవత్సరాలపాటు శ్రమించి వందలాది మంది నిపుణుల పర్యవేక్షణలో ఇల్లు కట్టుకున్నాడు. ఆ కళాత్మక కలల సౌధానికి ‘ వోల్ఫ్ హౌస్ ‘ అని పేరు పెట్టుకున్నాడు. మర్నాడు గృహప్రవేశం అనగా హఠాత్తుగా ఒక్కరాత్రిలో ఎంతో అనూహ్యంగా అంతటి మహా భవనం అగ్ని ప్రమాదం జరిగి కాలి బూడిదైంది. ప్రమాదం నుంచి బయటపడ్డ జాక్ కృంగిపోలేదు. పైగా అక్కడే రెట్టించిన ఉత్సాహంతో చివరి వరకూ జీవించాడు. అసలు నిరాశ అనే పదం అతడి జీవితంలో లేనే లేదు. అందుకే మద్యపానానికి బానిసై, ఎన్ని అనారోగ్యాలు వెంటాడి వేధిస్తున్నా సరే, కాలానికి ఎదురీదాడే కానీ ఎన్నడూ వెన్ను చూపలేదు. రెండుసార్లు వివాహం చేసుకున్నాడు. వైవాహిక జీవితంలో కూడా అనేక ఒడిదుడుకులు ఎదుర్కున్నాడు. జీవితాంతం అలుపెరుగని చైతన్యంతో అద్వితీయ సాహిత్యాన్ని సృష్టించిన జాక్ లండన్, నలభై ఏళ్ళ చిన్న వయసులోనే 1916, నవంబర్ 22 న అనారోగ్యంతో మరణించాడు. అతడి జీవితం లాగానే మరణం కూడా వివాదాస్పదం . సహజ అనారోగ్యం అనీ, ఆత్మహత్య అనీ వాదనలు ఉన్నాయి. తదనంతర కాలంలో అతడి సువిశాల వ్యవసాయ క్షేత్రంలో కొంత భాగాన్ని అమెరికా ప్రభుత్వం కొనుగోలు చేసింది. అక్కడే అతడి స్మృతిలో, ‘ జాక్ లండన్ స్టేట్ హిస్టారిక్ పార్క్ ‘ అభివృద్ధి చేసింది. కాలి బూడిదైన జాక్ లండన్ ఇంటి శిథిలాలు, అతడి సమాధితో పాటు అక్కడే ఉన్నాయి. తదనంతరం కూడా జాక్ లండన్ భార్య, పిల్లలతో పాటు ఎందరో పరిశోధకులు జాక్

జీవితం, కృషి గురించి ఎన్నో పరిశోధనాత్మక , కల్పనిక రచనలు చేశారు. తెలుగులో కూడా జాక్ లండన్ అనేక రచనలు అనువాదం అయ్యాయి. 70 వ దశకంలోనే కొడవటిగంటి కుటుంబరావు తదితరులు అతడి రచనల్ని తెలుగులో పరిచయం చేశారు.

అలా అతి తక్కువ కాలంలో దేశదేశాల్లోని ఆలోచనపరులను తన అక్షరాలతో ప్రభావితం చేసిన యువ రచయిత మరొకరు లేరు. దాదాపు అన్ని ప్రపంచ భాషల్లోకి జాక్ లండన్ రచనలు అనువాదం అయ్యాయి. మహాపండిత్ రాహుల్ సాంకృత్యాయన్, మహా రష్యన్ రచయిత మాక్సిం గోర్కీ వంటి వారితో మాత్రమే పోల్చదగ్గ అమెరికన్ ప్రజా రచయిత జాక్ లండన్. అవిశ్రాంతంగా గమించిన అతడి జీవనయానం లో ఎన్ని పాత్రలు పోషించినా అంతిమంగా మానవీయ యాత్రికుడిగా, సామ్యవాద స్వాప్నికుడిగానే మిగిలాడు. ఒకచోట అతడు అన్న మాటలే బహుశా మానవాళికి జాక్ లండన్ ఇచ్చిన ఆత్మీయ సందేశం కావచ్చు. అవి, “ నేను మట్టి కావడం కంటే బూడిద కావడానికే ఇష్టపడతాను . కుళ్ళి కృశించి నశించడానికి బదులు నాలోని ప్రతి అణువూ భగభగ మండే మంటల్లో ఆహుతి అవాలని అనుకుంటాను. మందకొడిగా ఒక శాశ్వతమైన గ్రహంగా ఉండటం కంటే, దేదీప్యమానంగా వెలిగి పతనమయ్యే అద్భుతమైన ఉల్కగా మారాలని అనుకుంటాను. మనిషన్నవాడు జీవించాలి, బతుకీడ్చడం కాదు ! “

(జనవరి 12 మహా రచయిత జాక్ లండన్ 150 వ జయంతి సందర్భంగా...)

సహృదయమే సమాజ సారం కావాలి.

77 వ గణతంత్ర దినోత్సవం సందర్భంగా ఈ సాయంత్రం మనమంతా ఇలా కలవడం చాలా సంతోషం. సహృదయ మిత్ర మండలి పాతికేళ్ల ప్రస్థానం గురించిన కార్యక్రమం, అందు నిమిత్తమైనా ఆధ్వర్యంలో, సంపాదక త్వంలో “సర్వధర్మ సమభావ “ నినాదంతో ప్రచురించిన సావనీర్ కోసం జరుగుతున్న ఈ సమీక్షా సమావేశానికి వచ్చిన అందరికీ అభినందనలు. ఇరవై ఐదు ఏళ్ళ నుండి ఒక సంస్థ ఎన్నో ఒడిదుడుకులు ఎదుర్కున్నా,

నిరవధికంగా నడుస్తోందంటే అది అందు లోని సభ్యుల సంకల్పానికి చిహ్నం. బహుశా అదే సహృదయ మిత్ర మండలి కి ఓ గొప్ప సజీవత్వాన్ని, సమష్టి తత్వాన్ని, కొనసాగింపును అందించింది. ఆ సంఘటిత సారాన్ని ఎప్పటికీ గాఢంగా కాపాడుకోవడం చారిత్రక అవసరం. స్వేచ్ఛ, సమానత్వం, సౌభ్రాతృత్వం అనే రాజ్యాంగ విలువల పునాదిగా లౌకిక ప్రజాతంత్ర స్ఫూర్తితో రూపొందిన ఈ పాతికేళ్ల రజతోత్సవ ప్రత్యేక సంచిక, సావనీర్ గురించి లోపాలు, పొరపాట్లు, అభిప్రాయాలు చెబితే నేను సరి చేసుకుంటాను. అందులో భాగంగా నా దృష్టికి వచ్చిన కొన్ని లోపాల్ని, తడబాట్లను కూడా మీతో పంచుకోవడం నా కర్తవ్యం. అంతకంటే ముందు ఒక విషయం చెప్పాలి. సహృదయ మిత్ర మండలి వేనది తరగతుల్లో కలిసిన ఇద్దరు విద్యార్థులు జీవితంలో కూడా భాగ స్వాములయ్యారు. వారిద్దరి పిల్లలు కూడా ఇక్కడే ఉన్నారు. ఇరవై ఐదు ఏళ్ళ సంస్థ ప్రస్థానంలో ఆ దంపతులైన సతీష్, పావనీల ఇరవై ఏళ్ళ ప్రయాణం కూడా ఉంది. దానిని గుర్తించడం సంస్థ అభివృద్ధికి కీలకం. అలాగే పాతికేళ్ల నుండి ఎన్నో అడ్డుగోడలు, అవమానాలు, అవహేళనలు ఎదుర్కొంటూ కూడా ముందుకు సాగుతున్న మీ స్ఫూర్తితో, శ్రమతో పోల్చి చూస్తే ఈ ఆరేడు నెలలుగా వ్యక్తిగా నేను వద్దది పెద్ద కష్టం కాకపోవచ్చు. అయినప్పటికీ, సావనీర్ రూపొందించడంలో నాకు సహకారం అందించిన సహ సంపాదకులు మన్మథ రావు, సతీష్ లకు ధన్యవాదాలు. మరో ఇద్దరి కోసం చెప్పాలి. ఒకరు కళ్యాణి, రెండు పావని. సావనీర్ రూపొంది తున్నంతసేపు వారికి ఇవ్వాలన్న సమయాన్ని, కుటుంబానికి కేటాయిం చాల్సిన స్పేస్ ని స్వచ్ఛందంగా వారు కున్నారు. చిరాకుల్ని, పరాకుల్ని వోపికగా

భరించారు. ధైర్యం చెప్పారు. అందుకు కల్యాణికి ధన్యవాదాలు చెప్పి దూరం చేయలేను. తాను లేకపోతే నేను లేను. సావనీర్ ముఖచిత్రం ఫోటోలు సరిగా లేవు. అలాగే, రజతోత్సవ ప్రత్యేక వ్యాసంలోనూ, మెల్లి సోయింగల్ కోసం పరిచయం చేసిన చివరి వ్యాసంలోనూ రచయితల వివరాలు లేవు. అలాగే , ముందు వెనుక వ్యాసాల ఎంపికలో సమన్వయం సరిగా కుదర లేదు. కొన్ని చోట్ల అక్షర దోషాలు, మరి కొన్ని చోట్ల అన్వయ లోపాలు ఉన్నాయి. పొరపాట్లకు బాధ్యత నాదే.

అయినప్పటికీ అనేక విశిష్ట అంశాలు కూడా ఇందులో ఉన్నాయి. అన్నీ ఇక్కడ చెప్పలేను. అన్నిటికంటే ముఖ్యంగా, ఒక సంస్థ సావనీర్ అనగానే అనేక రకాల ఆడంబరమైన వ్యాపార ప్రకటనలు, వాణిజ్య చిత్రాలు ఉంటాయి. నాకు తెలిసి తెలుగులో తొలిసారిగా ఒక్క వ్యాపార ప్రకటన కూడా లేకుండా ప్రచురించిన ఏకైక సావనీర్ ఇది. అది సంస్థకు గర్వకారణం. అలానే, ఫోటోలు మనిషి జీవితంలో ఎన్నెన్నో మరపు రాని ఘట్టాల్ని నిక్షిప్తం చేసే తీపి జ్ఞాపకాలు. అప్పుడ పుడైనా గుర్తు చేసుకుని మురిసిపోయే మధుర స్మృతులు. ఐతే, బాధాకర విషయం ఏమిటంటే , ఇందు లోని కమిటీ ఫోటోలో కనీసం ఒక్క మహిళ ప్రాతినిధ్యం ఉన్నా బాగుండునని అనిపించింది. ఈ లోపం అంతా గుర్తించాల్సి ఉంది.స్త్రీ లేకుండా ఏదీ సంపూర్ణం కాదు. అది జీవితమైనా, ఈ సావనీర్ అయినా. కాబట్టి, కొత్త తరాలను,మహిళల్ని ఇందులో భాగస్వాముల్ని చేయడం ప్రధానం. పెద్ద తరం అనుభవాల్ని, యువతరం ఉత్సాహాన్ని మిళితం చేసి పాత కొత్తల మేలు కలయికగా మిత్ర మండలి పురోగమి చాలని నా ఆకాంక్ష. అందుకే ఇక్కడ మీ సమక్షంలో ఈ విషయాన్ని చెప్తున్నాను.చివరగా, పాతికేళ్ల ప్రస్థానం అంటే చిన్నది కాదు.వ్యక్తి జీవితంలోనూ సంస్థ పరిణామంలోనూ ఎంతో పరిపక్వత చెందగలిగే కాలం. మరెంతో అనుభవాన్ని ఆర్జించగల సమయం. మిత్ర మండలికి అలాంటి ఎందరో వ్యక్తులు, పెద్దలు, అనుభవజ్ఞులు, ఆలోచనాపరులు ఉన్నారు. కాబట్టి రజతోత్సవ సందర్భంగా మీ ముందు ఒక్క ప్రతిపాదన చేసి నా ప్రసంగం ముగిస్తాను. మనందరి కోసం ఆలోచించే దుకు ఒక ఇల్లు ఉన్నట్లే, మనలాంటి అందరి కోసం కూడా ఆలోచించడానికి, ఆ ఆలోచనలు హృద్యంగా పంచుకోడానికి, మన వంటి అందర్నీ కూడా ఆహ్వానించడానికి ఒక ఇల్లు, గూడు, శాశ్వత నిర్మాణం అవసరం అనేది నా భావన. అందు కోసం మిత్రమండలి కార్యక్రమాల కోసం ఓ “ సహృదయ సదన్ “ అవసరం. ఇది సాధ్యం కాదని చెప్పే వాళ్లు, చాలా కష్టమని వెనక్కి లాగేవాళ్ళు అనేక మంది ఉండొచ్చు. నిజంగానే అంత సులభం కాకపోవచ్చు కూడా. కానీ, అసాధ్యం కూడా కాదు. ముఖ్యంగా, ఇప్పటికే సమాజంలో సమష్టిగా మార్పు కోసం క్షేత్రస్థాయిలో పనిచేస్తున్న మీ వంటి విజ్ఞులు అనుకుంటే, ముందడుగు వేస్తే అస్సలు అసంభవం మాత్రం కానే కాదని నా నమ్మకం. మిత్ర మండలి ప్రతి కార్యక్రమాన్నీ ముందుకు వచ్చి నిర్వహించేందుకు ఎందరో సహృదయుల ఇళ్ళూ,

గృహాలు సిద్ధంగా ఉంటాయనే విషయం నాకు తెలుసు. కానీ, సమాజంలో మంచి కోసం పాటు పడుతున్న సహృదయులు అందరినీ కలుపుకోగలిగే ఒక విశిష్ట వేదిక ఎప్పుడూ అవసరం. అందుకోసం సహృదయ మిత్ర మండలి ముందుకు రావాలని నా కోరిక. అందుకోసం సహృదయులు అంతా పూనుకుని సహృదయ మిత్ర సదనానికి రూప కల్పన చేస్తే, అదేమీ అంత స్తులతో కూడిన నిర్మాణమో, విశేషమైన విలాస సౌధమో కానక్కర్లేదు. నలుగురు కలిసేందుకు అనువుగా ఉండే చిన్న చోటుగా ఉంటే చాలు. ఎందు కంటే, సంస్థ అంటే కార్యక్ర మాలో, పుస్తకాలో, సావనీర్లో, పదవు లో కాదు. సంస్థ అంటే ఏ భేషజాలు లేని మనుషులు. అలా, మంచి కోసం ఒక్క దగ్గరికి చేరిన వాళ్ళ భావాలు. త్యాగాలకు వెనుకాడని ఆదర్శాలు. వాటికి వెన్నుదన్నుగా నిలిచే ఆచరణలు. అవి మాత్రమే ఒక సంస్థ ఆశయాలను, ఆకాంక్షలను రేపటి తరాల కోసం మానవీయ సాధనాలుగా మలుస్తాయి. మరో మనిషితో మనల్ని మనం మమేకం చేసుకునేందుకు ఊతమిచ్చే, సహృదయ మిత్ర స్వరాలుగా మారతాయి. కులం కోసం, మతం కోసం, రాజకీయాల కోసం, విద్య కోసం, ఉద్యోగాల కోసం, వినోదాల కోసం, వ్యాపారాల కోసం, వివిధ వ్యవహారాల కోసం అనేక సంస్థలు ఉన్నాయి. వాటికి నిర్మాణాలు కూడా ఉన్నాయి. మరి, సాటి మనిషి కోసం పనిచేసే స్వచ్ఛంద సంస్థలకి, తోటి మనిషి కొరకు తపించే ప్రజాసంఘాలకి చిన్నదో పెద్దదో ఒక గూడు ఉండాలని అనుకోవడం తప్ప. అలా దశాబ్దాలుగా పిఠాపురంలో సాహిత్య సామాజిక సాంస్కృతిక కార్యక్రమాల కోసం, చరిత్ర పరిరక్షణ కోసం అతి తక్కువ సంస్థలు కృషి చేస్తున్నాయి. వాటన్నింటినీ కూడా సాదరంగా ఈ ప్రస్తావన కోసం వీలైనప్పుడు ఆలోచించమని కోరుతూ, పాతికేళ్ల ప్రస్థానం గురించిన సమీక్షలో నన్నూ భాగం చేసుకున్నందుకు ధన్యవాదాలు . సెలవు.

(జనవరి 26, సోమవారం పిఠాపురంలో జరిగిన సహృదయ మిత్ర మండలి సమావేశంలో నా ప్రసంగ పాఠం సంక్షిప్తంగా...)

మూర్తిభవించిన చైతన్య సూరి - అభివ్యక్తి

హృదయాల్ని స్పృశించిన భావోద్వేగ క్షణాలు.

సుమారు పాతిక మంది పైబడి మహిళలు. విద్యార్థులు, ఉద్యోగులు, గృహిణులు. ఎంతో కష్టపడి, ఎన్నో పనుల్ని వదులుకుని, ఎంతో మందికి సమాధానాలు చెప్పుకుని మార్చి 8, 2026, ఆదివారం ఒక్క దగ్గరికి చేరారు. ఇంటి పని, ఒంట పని, కుటుంబ బాధ్యతలు, వృత్తి ప్రవృత్తుల ఒత్తిళ్లు. ఇలా ఎన్నో రకాల అవాంతరాల్ని అధిగమించి ఓ ప్రత్యామ్నాయ సాంస్కృతిక వికాశోద్యమంలో భాగం అయ్యేందుకు విధిగా హాజరయ్యారు.

రాజ్యాంగ పీఠిక పఠనం, సావిత్రి బాయి పూలే, డా. బి. ఆర్. అంబేద్కర్ ల నివాళితో వర్క్ షాప్ ప్రారంభం అయ్యింది. ఆగస్ట్ బోల్ 95 వ జయంతి సందర్భంగా బహుశా ప్రపంచ వ్యాప్తంగా జరిగిన ఏకైక ప్రోగ్రామ్ ఇదొక్కటే. ఎన్నో ప్రశ్నలు, సమీక్షలు, సమాలోచనలు, విమర్శలు, హావభావాలు, భావోద్వేగాలు, భావజాలాలు, వ్యక్తీకరణలు. ఇవి కాక, ఇంకెన్నో ఆటలు, వ్యాయామాలు, క్రీడలు, సాధనలతో కూడిన సాన్నిహిత్యాలు వెరసి అభివ్యక్తి.

ఎన్నెన్నో గాఢమైన ఆలోచన లని హృద్యంగా పంచుకో డానికి ముందుకు వచ్చారు. మరెన్నో భారమైన బాధలకు పరిష్కారాలను కూడా ఆత్రంగా వెతికారు. మీకు మీరే సొంతంగా వివిధ సమస్యల్ని చూపిస్తూ

నాటకాలు వేశారు. కొద్దిమంది మిత్రులు సమస్యలకి పరిష్కారాలు ఎందుకు చెప్పడం లేదని అడిగారు. జీవితం నాటకమో, సినిమానో కాదు. ఎదురయ్యే ప్రతి సమస్యకి కేవలం కొన్ని గంటల సమయంలో రెడీమేడ్ పరిష్కారాలు చూపడం మోసం అవుతుంది.

అందులోనూ గ్రూప్ లేవనెత్తిన సమస్యలు చాలా సీరియస్ ప్రశ్నలకి ప్రతిరూపాలు. నిత్యం

ఎదుర్కొంటున్న ప్రతిబంధకాలకి ప్రతిబింబాలు. వాటిని గుర్తించి అవగాహన కల్పించడం బాధితులకి భరోసా ఇవ్వడం. అందుకోసం అనేక రకాల ఆటలు, పాటలు, వార్తలు, కవిత్వం, సినిమాలు, సంవాదాలు, వాట్సాప్ గ్రూప్, ఇవన్నీ సమష్టి తత్వాన్ని, కొనసాగింపును నిర్మించడంలో కీలకం. అదే ఏ సమాజానికైనా సగం బలం. ప్రత్యామ్నాయ రంగస్థలం శక్తివంతమైన సాధనం. అది స్వయంగా మీరంతా చూచాయగా చూసారు. కాబట్టి, ఇప్పుడిక ఆచరణ మీ వంతు. ప్రోత్సాహం ఎప్పుడూ ఉంటుంది. కానీ, పోరాటం మాత్రం మీదే. మీ వెనుక ఎప్పుడూ ఉండేది మీ వెన్నెముక మాత్రమే. అందుకే, మీ భావాలకి బలమైన అక్షర రూపం ఇవ్వండి. వర్క్ షాప్ లో పాల్గొన్న మిత్రులు అంతా వ్యాసాలు రాసి పంపితే త్వరలోనే ఒక పుస్తకంగా తీసుకురావడానికి ప్రయత్నిద్దాం. గుర్తుంచుకోండి, అభివ్యక్తి విభిన్న ఆలోచనల సంగమం. ఆ విభిన్నతను కాపాడు కోవడమే అంతిమంగా ఏ వ్యవస్థకైనా అందం. మీ మీ వ్యక్తికరణ లకు వేదికగా అభివ్యక్తి గ్రూప్ ని ఆరోగ్యకరంగా మలచు కోవడానికి ప్రయత్నం చేయడం. భిన్నాభిప్రాయాలని గౌరవించండి. వివిధ విషయాల్ని పరిశీలించండి. స్నేహంతో సంయమనం పాటించండి. ప్రజాతంత్ర స్ఫూర్తితో ప్రవర్తించండి. మార్పుకు మాధ్యమంగా మారగల సమర్థత మీకు ఉంది. All the best.

చివరగా, వర్క్ షాప్ లో కానీ గేమ్స్ లో మీకు సూచనలు ఇచ్చేటప్పుడు కానీ , లేదా మీ ప్రశ్నలను స్వీకరించడంలో కానీ మరింత స్పష్టంగా ఫెసిలిటేట్ చేసి ఉండాల్సిందనేది నా అభిప్రాయం. అలాగే, సమయాభావం వల్ల అందరికీ పూర్తిగా మాట్లాడేందుకు అవకాశం లేకపోయింది. ఆ పొరపాట్లకు బాధ్యత నాదే. రాశీతీతివ. గ్రూప్ లో పెట్టిన సినిమాలు చూడటానికి, మీకు ఇచ్చిన పుస్తకాలు చదవడానికి ప్రయత్నం చేయండి.

Well and good.

(మార్చి 8, 2026, ఆదివారం పిరాపురంలో జరిగిన ప్రత్యామ్నాయ రంగస్థలం పరిచయం, థియేటర్ ఆఫ్ ది అప్రెన్స్ కార్యక్రమం అనంతరం నా ప్రసంగ స్పందన .)

